

สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ
PUBLIC DEBT MANAGEMENT OFFICE

รายงานการประเมินผล
ฉบับสมบูรณ์ (Final Report)
โครงการแทรกแซง
ตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53

จัดทำโดย ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	1
1. ที่มาของโครงการ	9
2. สรุปรูปมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง	9
3. วงเงินลงทุนโครงการ/แหล่งเงิน	13
4. วัตถุประสงค์	14
5. กลุ่มเป้าหมาย	14
6. พื้นที่ดำเนินโครงการ	14
7. ระยะเวลาดำเนินโครงการ	14
8. วิธีดำเนินการ	15
9. ผู้รับผิดชอบโครงการ	15
10. ผลการดำเนินงาน	15
11. หลักเกณฑ์การประเมินผลโครงการ	16
12. สรุปผลการประเมินโครงการ	23
- ผลการประเมินด้านความสอดคล้องและความเชื่อมโยง (Relevance and Coherence)	25
- ผลการประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness)	26
- ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact)	31
- ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพ (Efficiency)	39
- ผลการประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability)	42
13. ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ	44
14. บทเรียนที่ได้รับและข้อเสนอแนะ	44
ภาคผนวก ก: รายละเอียดข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	47
ภาคผนวก ข: ภาพการลงพื้นที่ดำเนินโครงการ เพื่อเก็บข้อมูลโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อ ข้าวเปลือก ปี 2552/53 จังหวัดสุพรรณบุรี	50

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	หน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	15
ตารางที่ 2	หลักเกณฑ์การประเมินผลโครงการ	17
ตารางที่ 3	หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลด้านความสอดคล้องและความเชื่อมโยง	19
ตารางที่ 4	หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลด้านประสิทธิผล	20
ตารางที่ 5	หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลด้านผลกระทบ	20
ตารางที่ 6	หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลด้านประสิทธิภาพ	21
ตารางที่ 7	หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลด้านความยั่งยืน	21
ตารางที่ 8	หลักเกณฑ์ ตัวชี้วัด และผลการประเมินผลด้านประสิทธิผล (Effectiveness)	26
ตารางที่ 9	ผลกระทบของโครงการจำหน่ายข้าวปี 2552/53 ต่อส่วนต่างราคาต้นทุนฤดูและท้ายฤดู	28
ตารางที่ 10	เปรียบเทียบราคาข้าวเปลือกรายเดือนที่เกษตรกรขายได้ ปี 2552/53 และ 2551/52	29
ตารางที่ 11	ราคาข้าวเปลือกนาปี ปี 2552/53 ที่เกษตรกรขายได้รายเดือน	30
ตารางที่ 12	ผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับมหภาคจากการดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53	31
ตารางที่ 13	ผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับรายสาขาการผลิตจากการดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53	32
ตารางที่ 14	NPC ของประเทศไทยและคู่แข่งในตลาดข้าวเปลือก	33
ตารางที่ 15	อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดข้าวเปลือกเมื่อวัดโดย NPC	34
ตารางที่ 16	ผลกระทบโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ต่อเกษตรกรและผู้บริโภค	36
ตารางที่ 17	ผลการทดสอบทางสถิติในเรื่อง ความแตกต่างของปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปี ในปี 2551/52 และ ปี 2552/53	37
ตารางที่ 18	ข้อมูลค่าใช้จ่ายของโครงการ	40
ตารางที่ 19	เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของข้าวเปลือกนาปี	43
ตารางที่ 20	ผลเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรกับ GDP	43

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 NPC ของประเทศไทยและคู่แข่งในตลาดข้าวเปลือก	33
ภาพที่ 2 ราคาข้าวเปลือกและข้าวสารก่อนและหลังดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดข้าวเปลือก ปี 2552/53	35

บทสรุปผู้บริหาร

1. ความเป็นมาโครงการ

1) มติเห็นชอบโครงการ

เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2552 คณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/2553 ซึ่งเป็นโครงการที่อยู่ภายใต้มาตรการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวเปลือก ปี 2552/53 เพื่อเป็นมาตรการเสริมเพิ่มเติมจากโครงการประกันรายได้เกษตรกร ปี 2552/53 ประกอบด้วยโครงการเพิ่มสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการค้าข้าว โครงการจัดตลาดนัดข้าวเปลือก โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก และโครงการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉางเกษตรกรเพื่อรอการจำหน่ายปีการผลิต 2552/53

2) วงเงินลงทุนโครงการ/แหล่งเงิน

2.1) โครงการมีกรอบวงเงินตามมติ ครม. จำนวน 20,860 ล้านบาท ประกอบด้วย

(1) วงเงินหมุนเวียนที่ใช้ในการรับซื้อ จำนวน 20,000 ล้านบาท โดยเป็นการกู้ยืมเงินขององค์การคลังสินค้า (อคส.) วงเงินไม่เกิน 13,000 ล้านบาท และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) วงเงินไม่เกิน 7,000 ล้านบาท จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) โดยให้กระทรวงการคลังเป็นผู้ค้ำประกัน

(2) วงเงินจ่ายขาด จำนวน 860 ล้านบาท แบ่งเป็น (1) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกของ อคส. และ อ.ต.ก. จำนวน 200 ล้านบาท และ (2) ค่าใช้จ่ายในการเก็บและรักษาคุณภาพข้าวเปลือกของโรงสี และสถาบันเกษตรกร ต้นละ 55 บาทต่อเดือน ระยะเวลา 6 เดือน รวมจำนวนทั้งสิ้น 660 ล้านบาท

กรณีจำเป็นหากมีการเก็บรักษาข้าวเปลือกเกินกว่า 6 เดือน ให้เสนอขออนุมัติค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือกได้เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่ผู้เข้าร่วมโครงการเก็บข้าวเปลือกไว้จริง โดยให้นำเสนอ ครม. พิจารณานุมัติจากงบกลางเงินสำรองจ่ายกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นต่อไป

2.2) โครงการมีการเบิกจ่ายเงินเพื่อดำเนินโครงการ จำนวน 2,423.25 ล้านบาท โดยแบ่งเป็น

(1) เงินกู้ภายในประเทศ จำนวน 1,912.64 ล้านบาท เพื่อเป็นเงินหมุนเวียนที่ใช้ในการรับซื้อผลผลิต

(2) เงินงบประมาณ จำนวน 510.61 ล้านบาท เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกของ อคส. และ อ.ต.ก. และค่าใช้จ่ายในการเก็บและรักษาคุณภาพข้าวเปลือกของโรงสี และสถาบันเกษตรกร

ทั้งนี้ การกู้เงินภายในประเทศของโครงการ กระทรวงการคลังจะเป็นผู้จัดหาแหล่งเงินกู้ และเป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้และจัดสรรเงินเพื่อชำระต้นเงินกู้และดอกเบี้ย โดยมีรายละเอียดของการกู้เงิน ดังนี้

แหล่งเงินกู้	วงเงินกู้ (ล้านบาท)	วันที่เริ่ม สัญญา	วันที่สิ้นสุด สัญญา	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ/ปี)
ธ.ก.ส.	13,000.00	23 พ.ย. 52	31 ธ.ค. 55	2.50
	7,000.00	25 ธ.ค. 52	31 ธ.ค. 54	2.50

3) วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อให้ อคส. และ อ.ต.ก. แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกในราคาที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น และพยุงราคาข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

4) กลุ่มเป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินโครงการ

4.1) กลุ่มเป้าหมาย

โรงสี ตลาดกลาง และสถาบันเกษตรกร

4.2) พื้นที่ดำเนินโครงการ

โครงการมีจุดดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกจากโรงสีและสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมทั่วประเทศ โดยจังหวัดที่ดำเนินการปลูกข้าวมากที่สุด ได้แก่ อุบลราชธานี นครราชสีมา สุรินทร์ ร้อยเอ็ด และบุรีรัมย์ จากทั้งหมด 76 จังหวัดที่ปลูกข้าว

5) ระยะเวลาดำเนินโครงการ

โครงการเริ่มดำเนินการหลังจากที่ ครม. มีมติอนุมัติให้ดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2552 ต่อมาเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2553 ครม. มีมติเห็นชอบให้ขยายระยะเวลาดำเนินมาตรการออกไป ซึ่งวันสุดท้ายของการดำเนินมาตรการจะสิ้นสุดวันที่ 31 ตุลาคม 2553 รวมระยะเวลาดำเนินมาตรการตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 – 31 ตุลาคม 2553 นับรวม 365 วัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การรับซื้อแทรกแซง

ทั่วไป : 1 พฤศจิกายน 2552 – 31 กรกฎาคม 2553 (273 วัน)

ภาคใต้ : 1 กุมภาพันธ์ – 31 ตุลาคม 2553 (273 วัน)

การระบายข้าว

ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2552 กำหนดให้นำข้าวเปลือกที่รับซื้อแทรกแซงไว้มาระบาย โดย (1) จำหน่ายภายในประเทศในรูปข้าวเปลือก (2) สีแปรสภาพเป็นข้าวสารจำหน่ายทั้งภายในและส่งออก (3) ผลิตเป็นข้าวหนึ่งเพื่อส่งออก และ (4) จำหน่ายในตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยให้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ ขึ้นมาเพื่อระบายข้าวเปลือกจากโครงการ

ทั้งนี้ การประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการจะพิจารณาเฉพาะในช่วงการรับซื้อแทรกแซง

2. สรุปผลการประเมินโครงการ

โครงการมีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับ **B** หมายถึง **ระดับดีหรือพอใจมาก** โดยผลการประเมินด้านความสอดคล้องและความเชื่อมโยง และด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับ **a** ขณะที่ด้านประสิทธิผล และด้านผลกระทบ อยู่ในระดับ **b** โดยสามารถสรุปผลการประเมินในแต่ละด้านได้ ดังนี้

เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัด	ผลการประเมิน
ความสอดคล้องและความเชื่อมโยง (a)		
a: สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม และเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ ทั้ง 4 ตัวชี้วัด	1. สอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล	- สอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายของคณะรัฐมนตรี นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ประเด็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจที่กำลังประสบปัญหาเป็นการเร่งด่วน โดยจัดทำเป็นแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะสั้นที่ครอบคลุมภาคเกษตรและเกษตรกรภาคอุตสาหกรรม
b: สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม และเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ เพียง 2-3 ตัวชี้วัด	2. สอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	- สอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ข้าวไทย ปี 2550-2554 กลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพราคา (Price Stabilization) ที่มีเป้าหมายกำหนดราคาแทรกแซงตลาดใกล้เคียงกับราคาตลาด หรือสูงกว่าราคาตลาดไม่เกินร้อยละ 10 รวมถึงมุ่งกำหนดให้ไทยเป็นผู้นำด้านคุณภาพข้าวและเป็นผลิตภัณฑ์อันดับหนึ่งของโลก เพื่อเกษตรกรมีรายได้มั่นคงและผู้บริโภคมั่นใจ
c: สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมและเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ เพียง 1 ตัวชี้วัด หรือไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดใดเลย	3. สอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	- สอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ยุทธศาสตร์ที่ 5.3 ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ข้อ (3) การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม และการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม
	4. สอดคล้องและเชื่อมโยงกับสถานการณ์สินค้าเกษตร	- สอดคล้องและเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ในการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวในระยะสั้น ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฯ โดยให้ อคส. และ อ.ต.ก. แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวในราคาที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น และช่วยพยุงราคาข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ด้านการตลาด โดยเฉพาะตลาดข้าวในต่างประเทศที่มีการแข่งขันด้านราคาที่รุนแรง และปริมาณสต็อกข้าวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยยังมีปริมาณสูง ทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวไทยลดลง ดังนั้น โครงการนี้จึงจำเป็นต้องเข้ามาแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก เพื่อพยุงราคาให้มีเสถียรภาพมากขึ้น

รายงานผลการประเมินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53

เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัด	ผลการประเมิน
ประสิทธิผล (b)		
<p>a: บรรลุวัตถุประสงค์มากกว่าร้อยละ 80 ของแผนที่วางไว้ (บรรลุวัตถุประสงค์ 2 ตัวชี้วัด)</p> <p>b: บรรลุวัตถุประสงค์ร้อยละ 50 - 80 ของแผนที่วางไว้ (บรรลุวัตถุประสงค์ 1 ตัวชี้วัด)</p> <p>c: บรรลุวัตถุประสงค์น้อยกว่าร้อยละ 50 ของแผนที่วางไว้ (ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในตัวชี้วัดใดเลย)</p>	<p>1. เกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น</p> <p>2. ช่วยพยุงราคาข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง</p>	<p>- บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากผลการทดสอบส่วนต่างของค่าเฉลี่ยจากสองกลุ่ม (Difference in difference) คือ กลุ่มที่ขายข้าวช่วงต้นฤดูและกลุ่มที่ขายข้าวช่วงท้ายฤดูพบว่า โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/53 สามารถยกระดับราคาขายช่วงต้นฤดูได้สูงกว่าช่วงท้ายฤดู ประมาณ 1.36 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 1,355 บาทต่อตัน โดยค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดมีค่าไม่เกินระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงสะท้อนให้เห็นว่าเกิดการเพิ่มขึ้นในการรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ</p> <p>- ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ไม่สามารถพยุงราคาขายข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงได้อย่างต่อเนื่องทุกเดือนติดต่อกัน โดยราคาจะปรับตัวสูงขึ้นในช่วงต้นฤดูกาล แล้วปรับลดลงในช่วงท้ายฤดูกาล ซึ่งสาเหตุที่ราคาปรับลดลงเป็นผลมาจากสถานการณ์ด้านการตลาดข้าวในต่างประเทศที่มีการแข่งขันด้านราคาที่รุนแรง และปริมาณสต็อกข้าวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยยังมีปริมาณสูง ทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวไทยลดลง</p>
ผลกระทบ (b)		
<p>a: ไม่ส่งผลกระทบในเชิงลบ (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) หรือส่งผลกระทบทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบจากการดำเนินโครงการ เพียง 1 มิติ (มิติเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม)</p> <p>b: ส่งผลกระทบทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบใน 2 มิติ จากทั้งหมด 3 มิติ</p> <p>c: ส่งผลกระทบทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบในทั้ง 3 มิติ</p>	<p>1. มิติทางเศรษฐกิจ</p>	<p>- ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจมหภาคโดยภาพรวมทั้งด้านการสร้างผลผลิตรวมภายในประเทศ มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือ GDP และรายได้ครัวเรือน โดยวิเคราะห์และคำนวณผ่านแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Model) และบัญชีเมตริกซ์สังคม (Social Accounting Matrix: SAM) พบว่า การใช้จ่ายเงินของ อคส. และ อ.ต.ก. ในส่วนเงินที่จ่ายให้เกษตรกรมูลค่ารวมทั้งสิ้น 1,912.64 ล้านบาท ส่งผลให้ผลผลิตรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น จำนวน 2,459.55 ล้านบาท มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือ GDP เพิ่มขึ้นจำนวน 1,719.12 ล้านบาท และรายได้ของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นจำนวน 1,717.06 ล้านบาท</p> <p>- ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) โดยแสดงด้วยค่าสัมประสิทธิ์ Nominal Protection Coefficient (NPC) ที่คำนวณจากสัดส่วนของราคาที่เกษตรกรได้รับเทียบกับราคาตลาดโลก โดยพบว่า อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดข้าวเปลือกของไทย ซึ่งวัดโดย NPC ในปี 2552 อยู่ในอันดับที่ 2 ซึ่งเพิ่มขึ้นมา 2 อันดับ เมื่อเทียบกับปี 2551 ที่อยู่ในอันดับที่ 4</p>

เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัด	ผลการประเมิน
	2. มิติทางสังคม	- ส่งผลกระทบต่อสวัสดิการสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสวัสดิการสังคมของเกษตรกรพิจารณาจากรายรายเดือนของข้าวเปลือกเจ้า 100% ความขึ้น 15% ที่เกษตรกรขายได้ ณ ไร่นา โดยพบว่า ราคาซื้อที่รัฐบาลเข้าแทรกแซงในปีการผลิต 2552/53 ต่ำกว่าราคาตลาดในช่วงดำเนินโครงการฯ และต่ำกว่าราคาตลาดในปีก่อน ขณะที่การเปลี่ยนแปลงสวัสดิการสังคมของผู้บริโภคพิจารณาจากราคาขายปลีกข้าวสารเจ้า 100% (ขนาดบรรจุ 15 กิโลกรัม) โดยพบว่า ราคาข้าวสารในช่วงที่ดำเนินโครงการของปีการผลิต 2552/53 มีราคาสูงกว่าราคาในช่วงเดือนเดียวกันของปีก่อน
	3. มิติทางสิ่งแวดล้อม	- ส่งผลกระทบต่อปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร เนื่องจากค่าเฉลี่ยปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวในปี 2552/53 สูงกว่าปี 2551/52 จำนวน 2.32 กิโลกรัมต่อไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.42 และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่าค่า P-Value ที่คำนวณได้มีค่า 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้ เกษตรกรจะใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และคุณภาพความสมบูรณ์ของเมล็ดข้าวเป็นสำคัญ
ประสิทธิภาพ (a)		
a: มีประสิทธิภาพในการดำเนินการในระดับสูง (มีค่าคะแนนตั้งแต่ 2.34 – 3.00)	1. งบประมาณของโครงการ	- ระดับ a (3 คะแนน): โครงการใช้งบประมาณจำนวน 2,423.25 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 11.62 ของแผน (แผน 20,860.00 ล้านบาท)
b: มีประสิทธิภาพในการดำเนินการในระดับปานกลาง (มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1.67 – 2.33)	2. ระยะเวลาดำเนินโครงการ ¹⁾	- ระดับ a (3 คะแนน): โครงการใช้ระยะเวลาในการดำเนินการรับซื้อแทรกแซง 365 วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 100 ของแผน (แผน 365 วัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 – 31 ตุลาคม 2553)
c: มีประสิทธิภาพในการดำเนินการในระดับต่ำ (มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1.00 – 1.66)		
ความยั่งยืน (ไม่นำมาคำนวณคะแนน)²⁾		
บรรลุความยั่งยืน: โครงการบรรลุตัวชี้วัดด้านความยั่งยืน ทั้ง 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านผลผลิตต่อไร่ และผลเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรกับ GDP ไม่บรรลุความยั่งยืน: โครงการบรรลุตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนเพียง 1 ตัวชี้วัด หรือไม่บรรลุในตัวชี้วัดใดเลย	1. ผลผลิตต่อไร่	- บรรลุด้านความยั่งยืน เนื่องจากในปี 2553/54 ช่วงเดือน ส.ค. – พ.ย. ไทยประสบปัญหาอุทกภัย ทำให้พื้นที่เพาะปลูกข้าวได้รับความเสียหายจำนวนมาก แต่เมื่อหักลบพื้นที่เกษตรที่เสียหายจากอุทกภัยดังกล่าวแล้ว ผลผลิตต่อไร่ของพื้นที่เก็บเกี่ยวในปี 2553/54 เทียบกับปี 2552/53 มีประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารจัดการของเกษตรกรได้อย่างชัดเจนโดยมีผลผลิตต่อไร่ของพื้นที่เก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.70 ดังนั้น ตัวชี้วัดนี้จึงบรรลุในด้านความยั่งยืน

เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัด	ผลการประเมิน
	2. ผลเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรกับ GDP	- ไม่บรรลุด้านความยั่งยืน เนื่องจากอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้รวมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในปี 2553/54 เทียบกับปี 2552/53 ต่ำกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของ GDP โดยรายได้รวมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในปี 2553/54 เทียบกับปี 2552/53 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น 0.66 ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากภาครัฐได้ดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2553/54 จึงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกข้าวเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อนำมาเทียบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของ GDP ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.99 พบว่า ยังคงมีอัตราที่ต่ำกว่า ดังนั้น ตัวชี้วัดนี้จึงไม่บรรลุในด้านความยั่งยืน
ผลการประเมินรวม		B

หมายเหตุ: ¹⁾ การประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการจะพิจารณาเฉพาะในช่วงการรับซื้อแทรกแซง

²⁾ ด้านความยั่งยืนไม่นำมาคำนวณคะแนน เนื่องจากโครงการมีเป้าหมายระยะสั้นและไม่มีรูปแบบการดำเนินงานที่มีลักษณะยั่งยืน ดังนั้น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงตัดเกณฑ์ความยั่งยืนออกจากการคำนวณ แต่ยังคงประเมินเกณฑ์ด้านนั้นอยู่เพื่อประโยชน์ต่อข้อเสนอแนะ และการพัฒนาปรับปรุงโครงการต่อไปในอนาคต

3. บทเรียนที่ได้รับและข้อเสนอแนะ

3.1 บทเรียนที่ได้รับ

1) โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของเกษตรกร กล่าวคือ เป็นการช่วยเหลือเกษตรกรเมื่อราคาข้าวตกต่ำ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถขายผลผลิตข้าวได้ในราคาที่สูงกว่าที่ขายให้พ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งบางรายสามารถนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวไปลงทุนเพิ่มในการซื้อเครื่องจักรและปัจจัยการผลิตในการเพาะปลูกข้าว

2) โครงการดังกล่าวอาจมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบางประการ กล่าวคือ อาจส่งผลให้เกิดปัญหาการเช่าที่ดิน โดยราคาเช่าที่ดินมีแนวโน้มสูงขึ้น หรือเจ้าของที่ดินอาจเรียกคืนที่ดินที่เกษตรกรเช่าอยู่ ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงในการสูญเสียที่ดินทำกิน และอาจยังเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของข้าววัชพืช จากการเร่งการเพาะปลูกของเกษตรกร โดยไม่มีการพักฟื้นดิน และส่งผลให้ที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกเสื่อมสภาพ

3) การดำเนินงานโครงการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีปัญหาและอุปสรรคบางประการ อาทิ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน และขั้นตอนการดำเนินงานในบางขั้นตอน อาจทำให้เกิดปัญหาการทุจริตได้ เช่น การตรวจสอบคุณภาพข้าวที่ไม่ได้มาตรฐาน และปัญหาการสวมสิทธิ์ เป็นต้น

4) โครงการดังกล่าวมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในระยะสั้นเป็นสำคัญ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในช่วงที่ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ช่วยลดต้นทุนการผลิต หรือใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่ได้ช่วยเพิ่มศักยภาพและผลผลิตทางการเพาะปลูกข้าวในระยะยาว ซึ่งอาจส่งผลให้เกษตรกรไม่มีการพัฒนาความรู้ความสามารถที่จะเพิ่มผลผลิตต่อไร่ หรือเพิ่มคุณภาพของผลผลิต เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนให้แก่ตัวเองได้

5) โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 นี้ ให้ อคส. และ อ.ต.ก. แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกร ผ่านโรงสีและสถาบันเกษตรกรซึ่งเป็นมาตรการเสริมเพิ่มเติมจากโครงการประกัน

รายได้เกษตรกร ปี 2552/53 ประกอบด้วย โครงการเพิ่มสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการค้าข้าว โครงการจัดตลาดนัดข้าวเปลือก โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกและโครงการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉางเกษตรกร ซึ่งเงินของโครงการนี้ไม่ได้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเหมือนอย่างโครงการรับจำนำข้าว โดยพบว่า แม้ว่าโครงการนี้จะมีความสอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของเกษตรกร อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ไม่สามารถช่วยยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และสินค้าข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ข้าวได้ และไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพของข้าว ทั้งนี้ โครงการควรเพิ่มหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่จูงใจให้เกษตรกรปรับปรุงมาตรฐานและประสิทธิภาพการผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวยังไม่สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพของสินค้าข้าวไทยในตลาดโลกได้ โดยไทยยังคงประสบกับการแข่งขันในการส่งออกข้าวในตลาดโลก ทำให้ประเทศผู้นำเข้าข้าวหันไปซื้อข้าวจากประเทศคู่แข่งที่มีราคาถูกกว่า ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยจึงชะลอตัวลงเป็นผลให้ราคาข้าวเปลือกเจ้าในประเทศและราคาส่งออกปรับตัวลดลง รวมทั้งปริมาณสต็อกข้าวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยยังมีปริมาณสูง จึงชะลอการนำเข้าข้าวจากไทย ซึ่งเป็นผลให้ราคาข้าวปรับตัวลดลง

6) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกกับโครงการรับจำนำข้าว พบว่าโครงการรับจำนำข้าวเป็นการรับจำนำข้าวจากเกษตรกรโดยตรง และจ่ายเงินเข้าบัญชีเกษตรกรโดยตรงผ่าน ธ.ก.ส. ดังนั้น เกษตรกรจะเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรงจากการจำหน่ายข้าวให้กับรัฐบาล อย่างไรก็ตาม จากบทเรียนในอดีตที่ผ่านมา พบว่า การกำหนดราคารับจำนำข้าวเปลือกที่สูงกว่าราคาตลาดมาก และในบางครั้ง รัฐบาลดำเนินการรับจำนำแบบไม่จำกัดปริมาณ มักมีแนวโน้มก่อให้เกิดปัญหาการควบคุมการส่งออกข้าว ซึ่งรัฐบาลเข้ามาผูกขาดตลาดข้าวแทนบริษัทเอกชน แต่รัฐบาลไม่มีความสามารถในการขายข้าวเหมือนพ่อค้าส่งออก ทำให้สูญเสียส่วนแบ่งตลาดและรายได้จากการส่งออก

3.2 ข้อเสนอแนะ

1) ภาครัฐควรใช้นโยบายการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก และโครงการรับจำนำข้าวในการแก้ไขปัญหาระยะสั้น แต่ภาครัฐไม่ควรเข้าไปบิดเบือนกลไกตลาดจนมากเกินไป สำหรับในระยะยาว ภาครัฐควรมุ่งเน้นมาตรการที่ยกระดับการผลิต เช่น การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ทั้งในส่วนของเมล็ดพันธุ์ และเทคโนโลยีด้านการผลิต หรือการสนับสนุนปัจจัยทุนให้กับเกษตรกรเพื่อลดต้นทุนการผลิต การประกันภัยสินค้าเกษตร รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อและส่งเสริมการผลิตให้มีประสิทธิภาพ เช่น การชลประทาน และระบบน้ำบาดาล เป็นต้น ตลอดจนภาครัฐควรมีแผนการผลิตข้าว (Zoning) ของทั้งประเทศให้สอดคล้องกับผลผลิตที่ต้องการ

2) ภาครัฐควรมีการชี้ราคาตลาดผ่านการกำหนดราคากลางที่เหมาะสมสำหรับข้าวแต่ละชนิด โดยในการกำหนดราคาควรรับฟังข้อมูลจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร ตัวแทนของสถานประกอบการ (โรงสี) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกำหนดราคาขึ้นาร่วมกัน ซึ่งราคาดังกล่าวควรสะท้อนถึงสถานการณ์ทางการตลาด ต้นทุนการผลิต และเป็นราคาที่เกษตรกรสามารถอยู่ได้

3) ภาครัฐควรสร้างความเข้าใจหรือปรับแนวคิด (Mindset) ของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก และโครงการรับจำนำข้าว ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร หรือสร้างความเข้าใจร่วมกันว่าโครงการดังกล่าวเป็นการช่วยเหลือเบื้องต้นในช่วงที่ราคาผลผลิตตกต่ำ หรือกลไกตลาดไม่สามารถทำงานได้

เต็มประสิทธิภาพเท่านั้น เพื่อลดความเข้าใจผิดและการรอกการเยียวยาจากภาครัฐ โดยไม่ยอมปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพของเกษตรกรบางราย

4) ภาครัฐควรเน้นการใช้นโยบายที่ทำให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว โดยการอุดหนุนการจัดซื้อปัจจัยในการผลิต (Subsidies to Purchased Inputs) ได้แก่ เงินอุดหนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เงินอุดหนุนเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการปรับปรุงซึ่งจ่ายตามขนาดที่ดิน เงินอุดหนุนสำหรับการซื้อเครื่องจักรกล การเกษตร การรวมที่ดิน การก่อสร้างระบบชลประทานในไร่นา โครงการสาธารณะที่สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร (สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการชลประทาน การระบายน้ำ) และการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งนโยบายและการลงทุนในลักษณะดังกล่าวมีแนวโน้มให้ผลตอบแทนที่สูงและมักไม่สร้างแรงจูงใจที่บิดเบือน

5) ภาครัฐอาจจะใช้นโยบายประกันสินค้าเกษตร (Crop Insurance) เป็นมาตรการอุดหนุนเพื่อประกันความเสี่ยง หากเกษตรกรสูญเสียรายได้หรือผลผลิต โดยรัฐอุดหนุนค่าเบี้ยประกันให้กับเกษตรกร ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความคุ้มครองที่เกษตรกรต้องการ ซึ่งรัฐมักเน้นการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยในสัดส่วนที่มากกว่าเกษตรกรรายใหญ่

6) ในกรณีที่ใช้นโยบายการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก และโครงการรับจำนำข้าวเปลือกในการแก้ไขปัญหาห่าระยะสั้น อาจจะพิจารณาการจ่ายเงินช่วยเหลือตามสัดส่วนของพื้นที่เพาะปลูก (Area Payment) โดยภาครัฐจ่ายเงินช่วยเหลือเกษตรกรคิดเป็นสัดส่วนของพื้นที่เพาะปลูกในกรณีที่รายได้ของเกษตรกรลดลงจากราคาผลผลิตต่ำกว่าราคาที่กำหนด โดยปริมาณเงินชดเชยไม่ขึ้นอยู่กับราคาตลาดแต่ขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งอาจจะให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเกษตรกรที่มีพื้นที่น้อย

7) รัฐบาลควรมีนโยบายที่ช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ ในปัจจุบันเครื่องมือหลักที่รัฐนำมาใช้เพื่อช่วยบรรเทาความเสี่ยงจากภัยพิบัติมีเพียงโครงการให้ความช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ และโครงการประกันภัยข้าวนาปี ซึ่งยังไม่ครอบคลุมต้นทุนการผลิตต่อไร่ และอาจยังมีปัญหาเรื่องข้อมูลและการบริหารจัดการ

8) ราคาประกันซึ่งคำนวณจากข้อมูลต้นทุนการผลิตควรต้องหักเงินอุดหนุนทางตรงที่เกษตรกรได้รับจากมาตรการอื่นของรัฐ เพื่อไม่ให้เงินอุดหนุนของรัฐมาบวกกำไรซ้ำซ้อน

1. ที่มาโครงการ

เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2552 คณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/2553 ซึ่งเป็นโครงการที่อยู่ภายใต้มาตรการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวเปลือก ปี 2552/53 เพื่อเป็นมาตรการเสริมเพิ่มเติมจากโครงการประกันรายได้เกษตรกร ปี 2552/53 ประกอบด้วยโครงการเพิ่มสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการค้าข้าว โครงการจัดตลาดนัดข้าวเปลือก โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก และโครงการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉางเกษตรกรเพื่อรอการจำหน่ายปีการผลิต 2552/53

2. สรุปมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

มติคณะรัฐมนตรี	สาระสำคัญ
20 ตุลาคม 2552 เรื่อง มาตรการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวเปลือก ปี 2552/53	<ul style="list-style-type: none"> เห็นชอบโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 โดยให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรผ่านโรงสีและสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพในการเก็บรักษาคุณภาพข้าวเปลือกและสีแปรสภาพเป็นข้าวสารเมื่อจำเป็น โดยให้รับซื้อแทรกแซงตามเกณฑ์กลางอ้างอิงข้าวเปลือกชนิดต่างๆ ระยะเวลาดำเนินการ พฤศจิกายน 2552 - กุมภาพันธ์ 2553 ยกเว้นภาคใต้ กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2553 และให้กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายในกำกับดูแลให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่วางไว้ ทั้งนี้ ข้าวเปลือกที่รับซื้อแทรกแซงไว้ให้นำมาระบายโดย (1) จำหน่ายภายในประเทศในรูปข้าวเปลือก (2) สีแปรสภาพเป็นข้าวสารจำหน่ายทั้งภายในและส่งออก (3) ผลิตเป็นข้าวหนึ่งเพื่อส่งออก และ (4) จำหน่ายในตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ ขึ้นมาเพื่อระบายข้าวเปลือกจากโครงการแทรกแซงตลาด เห็นชอบวงเงินจ่ายขาดเบื้องต้น จำนวน 860 ล้านบาท เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกของ อคส. และ อ.ต.ก. ตามที่เกิดขึ้นจริง และค่า Overhead ต้นละ 45 บาท ในอัตรารวมกันไม่เกินต้นละ 100 บาท และ (2) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเก็บและรักษาคุณภาพข้าวเปลือกของโรงสีและสถาบันเกษตรกรที่เก็บข้าวเปลือก ต้นละ 55 บาท/เดือน ในระยะเวลา 6 เดือน จำนวน 660 บาท หากมีการเก็บรักษาข้าวเปลือกเกินกว่า 6 เดือน ให้เสนอขออนุมัติค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือกได้เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่ผู้เข้าร่วมโครงการเก็บข้าวเปลือกไว้จริง โดยให้นำเสนอ ครม. พิจารณาอนุมัติจากงบกลางเงินสำรองจ่ายกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นต่อไป

มติคณะรัฐมนตรี	สาระสำคัญ
	<ul style="list-style-type: none"> ● มอบหมายให้กระทรวงการคลัง (กค.) จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อให้ อคส. และ อ.ต.ก. นำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกในวงเงิน 20,000 ล้านบาท ซึ่งคำนวณจากร้อยละ 10 ของมูลค่าผลผลิตข้าวเปลือกเจ้าที่คาดว่าจะเข้าไปดำเนินการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53
<p>30 ตุลาคม 2552</p> <p>เรื่อง โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/53</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เห็นชอบให้ธนาคารเกษตรเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สำรองเงินจ่ายค่ารับซื้อข้าวเปลือกให้เกษตรกรไปพลางก่อนในระหว่างที่ อคส. และ อ.ต.ก. ยังอยู่ในกระบวนการกู้ยืมเงินและยังไม่ได้รับเงินกู้ยืม ทั้งนี้ เมื่อ อคส. และ อ.ต.ก. ได้กู้ยืมเงินตามมติที่ประชุมเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2552 ได้แล้ว ก็ให้ส่งคืนเงินให้แก่ ธ.ก.ส. ในส่วนที่ได้สำรองจ่ายไปก่อนแล้ว
<p>3 พฤศจิกายน 2552</p> <p>เรื่อง การกู้ยืมสำหรับใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/2553</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ครม. อนุมัติตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ ให้ อคส. กู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส. เพื่อนำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/53 ในวงเงินไม่เกิน 13,000 ล้านบาท เพื่อให้เป็นไปตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2552 โดย (1) ให้กระทรวงการคลังจัดหาแหล่งเงินทุน และ (2) ให้กระทรวงการคลังเป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้และจัดสรรเงินเพื่อชำระต้นเงินกู้และดอกเบี้ย
<p>3 พฤศจิกายน 2552</p> <p>เรื่อง ข้อเสนอของเกษตรกรอันเนื่องมาจากโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/53</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เห็นชอบตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอให้ อคส. และ อ.ต.ก. รับซื้อข้าวเปลือกอายุสั้น (น้อยกว่า 100 วัน) ในราคาที่เหมาะสมกว่ากำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิง กำหนดในราคารับซื้อข้าวเปลือกเจ้า 10% ต้นละ 8,189 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 25% ต้นละ 7,789 บาท เพื่อเป็นการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอายุสั้น ซึ่งไม่สามารถเข้าร่วมโครงการประกันรายได้ โดยเพิ่มช่องทางจำหน่ายและเป็นทางเลือกให้สามารถนำข้าวเปลือกมาจำหน่ายกับโรงสีที่เข้าร่วมโครงการได้
<p>3 พฤศจิกายน 2552</p> <p>เรื่อง โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/53</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● อนุมัติตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ ให้ ธ.ก.ส. สำรองเงินจ่ายค่ารับซื้อข้าวเปลือกให้เกษตรกรไปพลางก่อนในระหว่างที่ อคส. และ อ.ต.ก. ยังอยู่ในระหว่างกระบวนการกู้ยืมเงินและยังไม่ได้รับเงินกู้ยืม ทั้งนี้ เมื่อ อคส. และ อ.ต.ก. ได้กู้ยืมเงินตามมติที่ประชุมเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2552 ได้แล้ว ก็ให้ส่งคืนเงินให้แก่ ธ.ก.ส. ในส่วนที่ได้สำรองจ่ายไปก่อนแล้ว
<p>17 พฤศจิกายน 2552</p> <p>เรื่อง ขอบทบทวนมติ ครม. เรื่องการกู้เงินสำหรับใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/53</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เห็นชอบให้ทบทุนมติ ครม. เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 เป็นดังนี้ "ให้ กค. เป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้และรัฐรับประกันการจัดสรรเงินเพื่อชำระต้นเงินกู้และดอกเบี้ย และผลขาดทุนจากการดำเนินงานตามโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 จากงบประมาณแผ่นดินประจำปี พ.ศ. 2554" ตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ

มติคณะรัฐมนตรี	สาระสำคัญ
<p>24 พฤศจิกายน 2552</p> <p>เรื่อง การกู้เงินสำหรับใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53</p>	<ul style="list-style-type: none"> อนุมัติให้ อ.ต.ก. กู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส. โดย กค. เป็นผู้ค้ำประกัน และพิจารณาอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เพื่อนำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกตามโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ในวงเงินไม่เกิน 7,000 ล้านบาท และรัฐรับประกันชดเชยผลขาดทุนของโครงการฯ โดยให้สำนักงบประมาณ (สงป.) จัดสรรงบประมาณเพื่อชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ยให้แก่ ธ.ก.ส. ให้ครบถ้วนจากงบประมาณแผ่นดินประจำปี พ.ศ. 2554 หาก สงป. ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อชำระหนี้ได้ครบถ้วนให้ขยายระยะเวลาการกู้เงินของโครงการฯ ออกไปจนกว่า สงป. จะสามารถจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการฯ เสร็จสิ้น โดยมี กค. ค้ำประกันเงินกู้ดังกล่าว โดยรัฐบาลรับประกันชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้โครงการฯ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ
<p>22 ธันวาคม 2552</p> <p>เรื่อง การรับซื้อข้าวเปลือกตามโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53</p>	<ul style="list-style-type: none"> เห็นชอบให้ระงับการแทรกแซงการรับซื้อข้าวเปลือกในช่วงนี้ เฉพาะชนิดข้าวที่ราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงสูงกว่าราคาประกันรายได้ เพื่อให้การซื้อขายข้าวเปลือกเป็นไปตามกลไกตลาด ตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ
<p>22 ธันวาคม 2552</p> <p>เรื่อง การรับซื้อข้าวเปลือกอายุสั้นตามโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53</p>	<ul style="list-style-type: none"> เห็นชอบการปรับแก้ไขการรับซื้อข้าวเปลือกอายุสั้นตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 ที่กำหนดให้ “อ.ค.ส. และ อ.ต.ก. รับซื้อข้าวเปลือกเจ้า 10% ต้นละ 8,189 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 25% ต้นละ 7,789 บาท” เป็น “ให้ อ.ค.ส. และ อ.ต.ก. รับซื้อข้าวเปลือกอายุสั้นตามโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 โดยปรับราคาลดลงจากเกณฑ์กลางอ้างอิงข้าวเปลือกเจ้า ณ ความชื้นไม่เกิน 15% ตามที่คณะอนุกรรมการกำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิงโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวประกาศ เพื่อใช้ในแต่ละช่วงเวลา โดยข้าวเปลือกเจ้าชนิด 10% มีราคาปรับลดลงต้นละ 200 บาท และข้าวเปลือกเจ้าชนิด 25% มีราคาปรับลดลงต้นละ 600 บาท” ตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ
<p>19 มกราคม 2553</p> <p>เรื่อง การแก้ไขปัญหาเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2552/53 รอบที่ 1 จังหวัดพัทลุง</p>	<ul style="list-style-type: none"> เห็นชอบตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> กรณีปัญหาการขอใช้สิทธิประกันรายได้ของเกษตรกรตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2553 นั้น เกษตรกรได้รับสิทธิอยู่แล้วตามมติ ครม. วันที่ 8 ธันวาคม 2552

มติคณะรัฐมนตรี	สาระสำคัญ
	<p>2) กรณีให้มีการกำหนดเกณฑ์กลางจำแนกเป็น แต่ละพื้นที่ภาคต่างๆ กัน เนื่องจากมติ ครม. วันที่ 22 กันยายน 2552 ได้กำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิงข้าวเปลือก เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจ่ายเงินชดเชยให้เกษตรกร โดยให้ประกาศเกณฑ์กลางอ้างอิงข้าวเปลือกแต่ละชนิดเป็นราคาเดียว เพื่อใช้ในการจ่ายเงินให้แก่เกษตรกรทั่วประเทศ หากมีการเปลี่ยนแปลงสมควรจะมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปศึกษาให้รอบคอบก่อนเสนอคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) และคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป</p> <p>3) กรณีการให้รัฐบาลโดยกระทรวงพาณิชย์เข้าแทรกแซง โดยการรับซื้อข้าวเปลือกในช่วงเวลาที่ราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงของข้าวชนิดต่างๆ สูงกว่าอัตราประกันรายได้นั้น กระทรวงพาณิชย์เห็นว่าแนวทางตามมติ ครม. วันที่ 22 ธันวาคม 2552 ยังคงมีความเหมาะสมสอดคล้องกับภาพรวมของโครงการทั้งหมด</p>
<p>23 กุมภาพันธ์ 2553 เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหา ราคาข้าวเปลือกตกต่ำ และการขยายระยะเวลา ดำเนินการมาตรการรักษา เสถียรภาพราคาข้าว</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เห็นชอบการดำเนินการมาตรการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก โดยให้ อคส. และ อ.ต.ก. รับซื้อข้าวเปลือกในราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงที่กำหนด เฉพาะชนิดข้าวที่มีราคาต่ำกว่าราคาประกันตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2552 กรณีเป็นข้าวคุณภาพต่ำ 10% หรือ 25% จะต้องปรับราคาลดลงจากเกณฑ์กลางอ้างอิง ต้นละ 200 บาท หรือ 600 บาท ตามลำดับ แต่เนื่องจากรยะเวลากการดำเนินการมาตรการดังกล่าวจะสิ้นสุดในเดือนกุมภาพันธ์ 2553 จึงเห็นควรขยายเวลาการดำเนินการมาตรการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวออกไปจากเดิมที่สิ้นสุดเดือนกุมภาพันธ์ เป็นสิ้นสุดที่เดือนกรกฎาคม 2553 และภาคใต้จากเดิมที่สิ้นสุดเดือนพฤษภาคม 2553 เป็นสิ้นสุดเดือนตุลาคม 2553 โดยให้ใช้วงเงินดำเนินการที่ได้รับอนุมัติไว้เดิม กรณีไม่เพียงพอให้เสนอขออนุมัติเพิ่มเติมต่อไป ● ให้กรมส่งเสริมการเกษตรเร่งรัดการออกหนังสือรับรองเกษตรกรเพื่อใช้ในการเข้าร่วมโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก และการทำสัญญากับ ธ.ก.ส. ในการเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2552/53 (รอบที่ 2) ต่อไป
<p>7 เมษายน 2553 เรื่อง รายงานผล การดำเนินการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● รับทราบรายงานผลการดำเนินการของโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ตั้งแต่วันที่ 24 กุมภาพันธ์ – 31 มีนาคม 2553 มีการเปิดจุดรับซื้อรวม 22 จังหวัด จำนวน 83 จุด แยกเป็น อคส.

มติคณะรัฐมนตรี	สาระสำคัญ
โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53	จำนวน 68 จุด และ อ.ต.ก. จำนวน 15 จุด ซึ่งมีการรับซื้อข้าวเปลือกแล้ว 8 จังหวัด จำนวน 21 จุด เป็นปริมาณรวมทั้งสิ้น 29,568 ตัน แยกเป็น อคส. จำนวน 11 จุด ปริมาณ 21,138 ตัน และ อ.ต.ก. จำนวน 10 จุด ปริมาณ 8,430 ตัน
25 เมษายน 2554 กรม. ได้มีมติ โดย นายกรัฐมนตรียพิจารณา แล้วมีคำสั่งมอบหมายให้ กระทรวงพาณิชย์ (อคส.) เร่งรัดการจำหน่ายข้าวฯ	● กรม. ได้มีมติ เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2554 โดยนายกรัฐมนตรียพิจารณาแล้วคำสั่งมอบหมายให้กระทรวงพาณิชย์ (อคส.) เร่งรัดการจำหน่ายข้าวและนำเงินที่ได้จากการขายข้าวเปลือกหรือข้าวสาร ที่ได้จากการแปรสภาพข้าวเปลือกที่รับซื้อไว้แล้ว ไปชำระหนี้เงินกู้ในลำดับแรกก่อน และหากยังมีหนี้เงินต้นเงินกู้ ดอกเบี้ย และผลการขาดทุนจากการดำเนินงานตามโครงการเหลืออยู่ก็ขอให้ อคส. เสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อไปตามความเห็นชอบของสำนักงบประมาณ

3. วงเงินลงทุนโครงการ/แหล่งเงิน

3.1 โครงการมีกรอบวงเงินตามมติ กรม. จำนวน 20,860 ล้านบาท ประกอบด้วย

1) วงเงินหมุนเวียนที่ใช้ในการรับซื้อ จำนวน 20,000 ล้านบาท โดยมาจากการกู้ยืมเงินของ อคส. วงเงินไม่เกิน 13,000 ล้านบาท และ อ.ต.ก. วงเงินไม่เกิน 7,000 ล้านบาท จาก ธ.ก.ส. โดยให้กระทรวงการคลังเป็นผู้ค้ำประกัน

2) วงเงินจ่ายขาด จำนวน 860 ล้านบาท แบ่งเป็น (1) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกของ อคส. และ อ.ต.ก. จำนวน 200 ล้านบาท และ (2) ค่าใช้จ่ายในการเก็บและรักษาคุณภาพข้าวเปลือกของโรงสีและสถาบันเกษตรกร ต้นละ 55 บาทต่อเดือน ระยะเวลา 6 เดือน รวมจำนวนทั้งสิ้น 660 ล้านบาท

กรณีจำเป็นหากมีการเก็บรักษาข้าวเปลือกเกินกว่า 6 เดือน ให้เสนอขออนุมัติค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือกได้เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่ผู้เข้าร่วมโครงการเก็บข้าวเปลือกไว้จริง โดยให้นำเสนอ กรม. พิจารณานุมัติจากงบกลางเงินสำรองจ่ายกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นต่อไป

3.2 โครงการมีการเบิกจ่ายเงินเพื่อดำเนินโครงการ จำนวน 2,423.25 ล้านบาท โดยแบ่งเป็น

(1) เงินกู้ภายในประเทศ จำนวน 1,912.64 ล้านบาท เพื่อเป็นเงินหมุนเวียนที่ใช้ในการรับซื้อผลผลิต

(2) เงินงบประมาณ จำนวน 510.61 ล้านบาท เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกของ อคส. และ อ.ต.ก. และค่าใช้จ่ายในการเก็บและรักษาคุณภาพข้าวเปลือกของโรงสี และสถาบันเกษตรกร

ทั้งนี้ การกู้เงินภายในประเทศของโครงการ กระทรวงการคลังจะเป็นผู้จัดหาแหล่งเงินกู้ และเป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้และจัดสรรเงินเพื่อชำระต้นเงินกู้และดอกเบี้ย โดยมีรายละเอียดของการกู้เงิน ดังนี้

แหล่งเงินทุน	วงเงินกู้ (ล้านบาท)	วันที่เริ่ม สัญญา	วันที่สิ้นสุด สัญญา	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ/ปี)	อายุ (ปี)
ธ.ก.ส.	13,000.00	23 พ.ย. 52	31 ธ.ค. 55	2.50	
	7,000.00	25 ธ.ค. 52	31 ธ.ค. 54	2.50	

4. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ อ.ค.ส. และ อ.ต.ก. แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวในราคาที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น และพยุงราคาข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

5. กลุ่มเป้าหมาย

โรงสี ตลาดกลาง และสถาบันเกษตรกร

6. พื้นที่ดำเนินโครงการ

โครงการมีจุดดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกจากโรงสีและสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั่วประเทศ โดยจังหวัดที่ดำเนินการปลูกข้าวมากที่สุด ได้แก่ อุบลราชธานี นครราชสีมา สุรินทร์ ร้อยเอ็ด และบุรีรัมย์ จากทั้งหมด 76 จังหวัดที่ปลูกข้าว

7. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

โครงการเริ่มดำเนินการหลังจากที่ ครม. มีมติอนุมัติให้ดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2552 ต่อมาเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2553 ครม. มีมติเห็นชอบให้ขยายระยะเวลาดำเนินมาตรการออกไป ซึ่งวันสุดท้ายของการดำเนินมาตรการจะสิ้นสุดวันที่ 31 ตุลาคม 2553 รวมระยะเวลาดำเนินมาตรการตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 – 31 ตุลาคม 2553 นับรวม 365 วัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การรับซื้อแทรกแซง

ทั่วไป : 1 พฤศจิกายน 2552 – 31 กรกฎาคม 2553 (273 วัน)

ภาคใต้ : 1 กุมภาพันธ์ – 31 ตุลาคม 2553 (273 วัน)

การระบายข้าว

ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2552 กำหนดให้นำข้าวเปลือกที่รับซื้อแทรกแซงไว้มาระบาย โดย (1) จำหน่ายภายในประเทศในรูปข้าวเปลือก (2) สีแปรสภาพเป็นข้าวสารจำหน่ายทั้งภายในและส่งออก (3) ผลิตเป็นข้าวหนึ่งเพื่อส่งออก และ (4) จำหน่ายในตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยให้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ ขึ้นมาเพื่อระบายข้าวเปลือกจากโครงการ

ทั้งนี้ การประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการจะพิจารณาเฉพาะในช่วงการรับซื้อแทรกแซง

8. วิธีดำเนินการ

ให้ อคส. และ อ.ต.ก. แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรผ่านโรงสี และสถาบันเกษตรกร ที่มีศักยภาพในการเก็บรักษาคุณภาพข้าวเปลือกและสีแปรสภาพเป็นข้าวสารเมื่อจำเป็น โดยให้รับซื้อแทรกแซง ตามเกณฑ์กลางอ้างอิงข้าวเปลือกชนิดต่าง ๆ และนำไประบายโดย (1) จำหน่ายภายในประเทศในรูปข้าวเปลือก (2) สีแปรสภาพเป็นข้าวสารจำหน่ายทั้งภายในและส่งออก (3) ผลิตเป็นข้าวหนึ่งเพื่อส่งออก และ (4) จำหน่าย ในตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

9. ผู้รับผิดชอบโครงการ

ตารางที่ 1 หน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงาน/องค์กร	หน้าที่และความรับผิดชอบ
องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.)	▪ แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรผ่านโรงสีและสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพในการเก็บรักษาคุณภาพข้าวเปลือกและสีแปรสภาพเป็นข้าวสารเมื่อจำเป็น โดยให้รับซื้อแทรกแซงตามเกณฑ์กลางอ้างอิง
กระทรวงการคลัง (กค.)	▪ จัดหาแหล่งเงินทุน เป็นผู้ค้ำประกันและพิจารณาอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เพื่อให้ อคส. และ อ.ต.ก. เพื่อนำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน ในการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก
กระทรวงพาณิชย์ (พณ.)	▪ ดำเนินมาตรการรักษาเสถียรภาพราคาข้าว โดยให้ อคส. และ อ.ต.ก. รับซื้อข้าวเปลือกในราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงที่กำหนด เฉพาะชนิดข้าวที่มีราคาต่ำกว่าราคาประกัน
องค์การคลังสินค้า (อคส.)	▪ แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรผ่านโรงสีและสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพในการเก็บรักษาคุณภาพข้าวเปลือกและสีแปรสภาพเป็นข้าวสารเมื่อจำเป็น โดยให้รับซื้อแทรกแซงตามเกณฑ์กลางอ้างอิง
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	▪ ดำเนินการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉางเกษตรกรเพื่อรอการจำหน่าย และเป็นแหล่งเงินกู้ยืมเงินสำหรับใช้ดำเนินการแทรกแซงรับซื้อข้าวเปลือกตามโครงการ
สำนักงานประมาณ (สงป.)	▪ จัดสรรงบประมาณเพื่อชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ยให้แก่ ธ.ก.ส. ให้ครบถ้วนจากงบประมาณแผ่นดิน

10. ผลการดำเนินงาน

ผลการรับซื้อข้าวเปลือก ตามโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/53 มีการเปิดจุดรับซื้อในจังหวัดแหล่งผลิต 31 จังหวัด 129 โรงสี จำนวน 83 จุด รวมทั้งสิ้น 52,183.08 ตันข้าวสาร ประกอบด้วย อคส. จำนวน 68 จุด ปริมาณรับจำหน่าย 25,241.24 ตันข้าวสาร และ อ.ต.ก. จำนวน 15 จุด ปริมาณรับจำหน่าย 26,941.84 ตันข้าวสาร

11. หลักเกณฑ์การประเมินผลโครงการ

การกำหนดหลักเกณฑ์และตัวชี้วัดในการประเมินผลโครงการเฉพาะกิจในสาขาการเกษตรในครั้งนี้ จะสอดคล้องกับแนวทางการประเมินผลภายใต้ระเบียบคณะกรรมการนโยบายและกำกับการบริหารหนี้สาธารณะ (คณน.) และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การติดตามและการประเมินผลของสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (สบน.) ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความสอดคล้องและความเชื่อมโยง (Relevance and Coherence) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และความยั่งยืน (Sustainability) ตลอดจนแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินผลของ OECD และแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินความคุ้มค่าตามหลักสากล ว่าด้วยการประเมิน Value-For-Money (VFM) ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) โดยแบ่งผลการประเมินในแต่ละด้าน รวมทั้งสิ้น 5 ด้านดังกล่าว ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี (a) ระดับพอใช้ (b) และระดับควรปรับปรุง (c) ทั้งนี้ เมื่อได้ผลการประเมินในแต่ละด้าน รวมทั้งสิ้น 5 ด้านดังกล่าว แล้วที่ปรึกษาจะนำไปคิดคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมของโครงการ ซึ่งแบ่งผลการประเมินออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับดีมากหรือพอใจมากที่สุด (A) ระดับดีหรือพอใจมาก (B) ระดับพอใช้หรือพอใจ (C) และระดับควรปรับปรุงหรือไม่พอใจ (D)

อย่างไรก็ดี ในการประเมินผลโครงการเฉพาะกิจในสาขาการเกษตรในครั้งนี้ จะเป็นการประเมินโครงการที่มีเป้าหมายการดำเนินงานในระยะสั้นและไม่มีรูปแบบการดำเนินการที่มีลักษณะยั่งยืน เช่น การจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานก่อสร้าง/จัดซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์ หรือส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อย่างถาวร ที่ปรึกษาโดยศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงตัดเกณฑ์ความยั่งยืน (Sustainability) ออกจากการคำนวณ แต่ยังคงประเมินเกณฑ์ด้านนั้นอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อข้อเสนอแนะและการพัฒนาปรับปรุงโครงการต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ ตัวอย่างในกรณีการประเมินผลแผนงานและโครงการของ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า จะมุ่งเน้นการประเมินตามรูปแบบการประเมินผลเชิงตรรกะ (Logic Model) ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กิจกรรมของแผนงาน (Activity) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) และการประเมินผลในรูปแบบการประเมินตาม CIPP Model ซึ่งได้แบ่งประเด็นการประเมินผลออกเป็น 4 ประเภท คือ ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิตและผลลัพธ์ (Product) เป็นสำคัญ โดยไม่ได้ให้ค่าคะแนน ในเกณฑ์ด้านความยั่งยืน (Sustainability) แต่อย่างใด แต่จะให้ข้อค้นพบและข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะในด้านความยั่งยืนดังกล่าว เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่ใกล้เคียงกับแผนงาน/โครงการดังกล่าวในอนาคต เช่น รายงานการประเมินผลแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (ช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2563) การประเมินผลยุทธศาสตร์พัฒนาผลไม้ไทย พ.ศ. 2558-2564 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการประเมินผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565 เป็นต้น

สำหรับการให้ค่าน้ำหนัก (Weighting) ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้กำหนดให้ค่าน้ำหนัก (Weighting) ในแต่ละด้านเท่ากัน ได้แก่ ความสอดคล้องและความเชื่อมโยง (Relevance and Coherence) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ผลกระทบ (Impact) และประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ เท่ากับร้อยละ 25 โดยอ้างอิงจากแนวทางการกำหนดค่าน้ำหนักของศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร¹ และ Asian Development Bank (ADB)²

นอกจากนี้ โครงการนี้ยังให้ความสำคัญและได้ดำเนินการวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการแทรกแซง และรับจํานําสินค้าเกษตรต่อสวัสดิการครัวเรือน สวัสดิการสังคม และขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้า เกษตรไทยในตลาดโลก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดด้านเกณฑ์ผลกระทบ (Impact) โดยมีความสอดคล้องกับ หลักการและแนวทางการประเมินตามตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนภาคการเกษตร (Agricultural Support) ของ OECD³ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์การประเมินผลโครงการฯ ได้แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 หลักเกณฑ์การประเมินผลโครงการ

การประเมินผล	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าน้ำหนัก	คะแนน
ความสอดคล้องและความเชื่อมโยง (Relevance and Coherence)	a: สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม และเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ ทั้ง 4 ตัวชี้วัด b: สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม และเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ เพียง 2-3 ตัวชี้วัด c: สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมและเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ เพียง 1 ตัวชี้วัด หรือไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดใดเลย	ร้อยละ 25	a = 3 b = 2 c = 1
ประสิทธิผล (Effectiveness)	a: บรรลุวัตถุประสงค์มากกว่าร้อยละ 80 ของแผนที่วางไว้ b: บรรลุวัตถุประสงค์ร้อยละ 50 - 80 ของแผนที่วางไว้ c: บรรลุวัตถุประสงค์น้อยกว่าร้อยละ 50 ของแผนที่วางไว้	ร้อยละ 25	a = 3 b = 2 c = 1
ผลกระทบ (Impact)	a: ไม่ส่งผลกระทบในเชิงลบ (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) หรือส่งผลกระทบทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบจากการดำเนินโครงการ เพียง 1 มิติ (มิติเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม) b: ส่งผลกระทบทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบใน 2 มิติจากทั้งหมด 3 มิติ c: ส่งผลกระทบทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบในทั้ง 3 มิติ	ร้อยละ 25	a = 3 b = 2 c = 1

¹ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ร่วมกับศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2565. การประเมินผลแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ปี งบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

² Asian Development Bank (ADB). 2016. Guidelines for the Evaluation of Public Sector Operations. Independent Evaluation Department, Asian Development Bank. April 2016.

³ OECD. 2016. OECD'S Producer Support Estimate and Related Indicators of Agricultural Support: Concepts, Calculations, Interpretation and Use (The PSE Manual). the Secretary-General of the OECD. March 2016.

การประเมินผล	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าน้ำหนัก	คะแนน
ประสิทธิภาพ (Efficiency)	a: มีประสิทธิภาพในการดำเนินการในระดับสูง (มีค่าคะแนนตั้งแต่ 2.34 – 3.00) b: มีประสิทธิภาพในการดำเนินการในระดับปานกลาง (มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1.67 – 2.33) c: มีประสิทธิภาพในการดำเนินการในระดับต่ำ (มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1.00 – 1.66)	ร้อยละ 25	a = 3 b = 2 c = 1
ความยั่งยืน (Sustainability)	บรรลุความยั่งยืน: โครงการบรรลุตัวชี้วัดด้านความยั่งยืน ทั้ง 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านผลผลิตต่อไร่ และผลเปรียบเทียบกับ อัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรกับ GDP ไม่บรรลุความยั่งยืน: โครงการบรรลุตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนเพียง 1 ตัวชี้วัด หรือไม่บรรลุในตัวชี้วัดใดเลย		ไม่นำมา คำนวณคะแนน
ผลการประเมินรวม		A/B/C/D	

หมายเหตุ: 1. กำหนดให้ค่าน้ำหนัก (Weighting) ในแต่ละด้านเท่ากัน คือ เท่ากับ ร้อยละ 25 (อ้างอิงจากแนวทางการกำหนดค่าน้ำหนักของศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และ Asian Development Bank (ADB))

2. ผลการประเมินในแต่ละด้าน รวมทั้งสิ้น 5 ด้านดังกล่าว แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี (a) ระดับพอใช้ (b) และระดับควรปรับปรุง (c)

3. ผลการประเมินเฉลี่ยในภาพรวมของโครงการ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับดีมากหรือพอใจมากที่สุด (A) ระดับดีหรือพอใจมาก (B) ระดับพอใช้หรือพอใจ (C) และระดับควรปรับปรุงหรือไม่พอใจ (D) โดยที่ เกรด A มีระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 2.51 -3.00 เกรด B มีระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 2.01-2.50 เกรด C มีระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 1.51-2.00 และ เกรด D มีระดับค่าคะแนน ตั้งแต่ 1.00-1.50

4. เนื่องจากการประเมินผลโครงการเฉพาะกิจในสาขาการเกษตรในครั้งนี้เป็นโครงการที่มีเป้าหมายระยะสั้นและไม่มีรูปแบบการดำเนินการที่มีลักษณะยั่งยืน เช่น การจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงาน ก่อสร้าง/จัดซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์หรือส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงตัดเกณฑ์ความยั่งยืนออกจากการคำนวณ แต่ยังคงประเมินเกณฑ์ด้านนั้นอยู่เพื่อประโยชน์ต่อข้อเสนอแนะ และการพัฒนาปรับปรุงโครงการต่อไปในอนาคต

ที่มา: อ้างอิงจากแนวทางการประเมินผลภายใต้ระเบียบ คนน. และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การติดตามและการประเมินผลของ สบн. และศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

1. การประเมินผลด้านความสอดคล้องและความเชื่อมโยง (Relevance and Coherence)

การประเมินผลด้านความสอดคล้องและความเชื่อมโยง จะพิจารณาถึงความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งก่อนและหลังโครงการเสร็จสิ้น และความเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาประเทศ ตามตัวชี้วัดระดับผลสัมฤทธิ์ โดยแบ่งผลการประเมินออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี (a) ระดับพอใช้ (b) และระดับควรปรับปรุง (c) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3 หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลด้านความสอดคล้องและความเชื่อมโยง

เกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งก่อนและหลังโครงการเสร็จสิ้น และมีความเชื่อมโยงกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ ทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้ 1. นโยบายของรัฐบาล 2. ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง 3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 4. สถานการณ์สินค้าเกษตร	a = 3
วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งก่อนและหลังโครงการเสร็จสิ้น และมีความเชื่อมโยงกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ เพียง 2 หรือ 3 ตัวชี้วัด จากทั้งหมด 4 ตัวชี้วัดข้างต้น	b = 2
วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งก่อนและหลังโครงการเสร็จสิ้น และมีความเชื่อมโยงกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ เพียง 1 ตัวชี้วัด หรือไม่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดใดเลย จากทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด	c = 1

ที่มา: อ้างอิงจากแนวทางการประเมินผลภายใต้ระเบียบ คนน. และหลักเกณฑ์การติดตามและประเมินผลของ สบน. แนวทางการประเมินผลของ OECD และแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินความคุ้มค่าตามหลักสากลว่าด้วยการประเมิน Value-For-Money (VFM) ของ สศช.

2. การประเมินผลด้านประสิทธิผล (Effectiveness)

การประเมินผลด้านประสิทธิผล จะวัดผลลัพธ์ความสำเร็จของโครงการที่คาดหวังไว้ ซึ่งเป็นการวัดระดับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์โครงการ โดยเปรียบเทียบระหว่างแผนที่วางไว้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงตามตัวชี้วัดระดับผลสัมฤทธิ์ โดยแบ่งผลการประเมินออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี (a) ระดับพอใช้ (b) และระดับควรปรับปรุง (c) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4 หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลด้านประสิทธิผล

เกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการทั้ง 2 ตัวชี้วัด คือ 1. เกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น และ 2. ช่วยพยุงราคาข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง	a = 3
บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเพียง 1 ตัวชี้วัด จากทั้งหมด 2 ตัวชี้วัด	b = 2
ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการในตัวชี้วัดใดเลย	c = 1

ที่มา: อ้างอิงจากแนวทางการประเมินผลภายใต้ระเบียบ คนน. และหลักเกณฑ์การติดตามและประเมินผลของ สบн. แนวทางการประเมินผลของ OECD และแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินความคุ้มค่าตามหลักสากลว่าด้วยการประเมิน Value-For-Money (VFM) ของ สศช.

3. การประเมินผลด้านผลกระทบ (Impact)

การประเมินผลด้านผลกระทบ จะวัดเป็นการผลกระทบที่ได้รับจากการดำเนินโครงการที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามตัวชี้วัดระดับผลสัมฤทธิ์ โดยสามารถแบ่งผลการประเมินออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี (a) ระดับพอใช้ (b) และระดับควรปรับปรุง (c) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5 หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลด้านผลกระทบ

เกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
ไม่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จากการดำเนินโครงการทั้งต่อมิติ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้ 1. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลกระทบต่อรายได้ประชาชาติ/การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความสามารถในการแข่งขัน 2. ผลกระทบต่อสังคม ได้แก่ สวัสดิการสังคม (Welfare) 3. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ มลภาวะ ทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศหรือส่งผลกระทบต่อทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบจากการดำเนินโครงการเพียง 1 มิติ จากทั้งหมด 3 มิติข้างต้น (มิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม)	a = 3
ส่งผลกระทบต่อทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบจากการดำเนินโครงการใน 2 มิติ จากทั้งหมด 3 มิติ (มิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม)	b = 2
ส่งผลกระทบต่อทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบจากการดำเนินโครงการในทั้ง 3 มิติ (มิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม)	c = 1

ที่มา: อ้างอิงจากแนวทางการประเมินผลภายใต้ระเบียบ คนน. และหลักเกณฑ์การติดตามและประเมินผลของ สบн. แนวทางการประเมินผลของ OECD และแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินความคุ้มค่าตามหลักสากลว่าด้วยการประเมิน Value-For-Money (VFM) ของ สศช.

4. การประเมินผลด้านประสิทธิภาพ (Efficiency)

การประเมินผลด้านประสิทธิภาพจะวัดความสามารถในการสร้างผลผลิตเทียบกับแผนงาน ซึ่งเป็นการวัดเรื่องการใช้ทรัพยากรเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานโดยเปรียบเทียบระหว่างแผนที่วางไว้ในด้านระยะเวลา

ดำเนินโครงการและงบประมาณกับการดำเนินการจริง ตามตัวชี้วัดระดับผลสัมฤทธิ์ โดยแบ่งผลการประเมินออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี (a) ระดับพอใช้ (b) และระดับควรปรับปรุง (c) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 6 หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลด้านประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด	คะแนน		
	a = 3	b = 2	c = 1
1. ด้านการใช้งบประมาณ	ดำเนินงานแล้วเสร็จ ร้อยละ 100 โดยใช้งบประมาณเท่ากับหรือน้อยกว่าแผนที่วางไว้	ดำเนินงานแล้วเสร็จ ร้อยละ 100 โดยใช้งบประมาณในการดำเนินงานมากกว่าร้อยละ 100 - 150 ของแผนที่วางไว้	ดำเนินงานแล้วเสร็จ ร้อยละ 100 โดยใช้งบประมาณในการดำเนินงานมากกว่าร้อยละ 150 ของแผนที่วางไว้
2. ด้านระยะเวลาในการดำเนินงาน	ดำเนินงานแล้วเสร็จ ร้อยละ 100 โดยใช้ระยะเวลาเท่ากับหรือน้อยกว่าแผนที่วางไว้	ดำเนินงานแล้วเสร็จ ร้อยละ 100 โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานมากกว่าร้อยละ 100 - 150 ของแผนที่วางไว้	ดำเนินงานแล้วเสร็จ ร้อยละ 100 โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานมากกว่าร้อยละ 150 ของแผนที่วางไว้

หมายเหตุ: 1. กำหนดให้ค่าน้ำหนัก (Weighting) ในแต่ละตัวชี้วัดเท่ากัน

2. โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ไม่มีการกำหนดเป้าหมายปริมาณรับจำหน่าย

3. การประเมินผลด้านประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี (a) มีค่าคะแนนตั้งแต่ 2.34 – 3.00 ระดับพอใช้ (b) มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1.67 – 2.33 และระดับควรปรับปรุง (c) มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1.00 – 1.66

4. การประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการจะพิจารณาเฉพาะในช่วงการรับซื้อแทรกแซง

5. การประเมินผลด้านความยั่งยืน (Sustainability) (ไม่นำมาคำนวณคะแนน)

การประเมินด้านความยั่งยืน จะวัดความสามารถในการดำเนินงาน รวมทั้งการบำรุงรักษาให้โครงการสามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน และมีความต่อเนื่องของผลงานโครงการทั้งระยะกลางและระยะยาว ตามตัวชี้วัดระดับผลสัมฤทธิ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 7 หลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลด้านความยั่งยืน

เกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
โครงการบรรลุตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนในการรักษาเสถียรภาพของราคาผลผลิต โดยโครงการสามารถลดระดับการพึ่งพิงเงินงบประมาณจากรัฐบาล และมีความต่อเนื่องของผลงานโครงการ ทั้งในระยะกลางและระยะยาว ซึ่งพิจารณาผ่านตัวชี้วัด ดังนี้ 1. ผลผลิตต่อไร่ 2. ผลเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรกับ GDP	บรรลุ ด้านความยั่งยืน
โครงการบรรลุตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนเพียง 1 ตัวชี้วัด หรือไม่บรรลุตัวชี้วัดใดเลยจากทั้งหมด 2 ตัวชี้วัด	ไม่บรรลุ ด้านความยั่งยืน

ที่มา: อ้างอิงจากแนวทางการประเมินผลภายใต้ระเบียบ คนน. และหลักเกณฑ์การติดตามและประเมินผลของ สบพ.
แนวทางการประเมินผลของ OECD และแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินความคุ้มค่าตามหลักสากลว่าด้วยการประเมิน Value-For-Money (VFM) ของ สศช.

12. สรุปผลการประเมินโครงการ

โครงการมีผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับ B หมายถึง ระดับดีหรือพอใจมาก โดยมีผลการประเมินด้านความสอดคล้องและความเชื่อมโยง และด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับ a ขณะที่ด้านประสิทธิผล และด้านผลกระทบ อยู่ในระดับ b โดยสามารถสรุปผลการประเมินในแต่ละด้านได้ ดังนี้

เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัด	คะแนน
ความสอดคล้องและความเชื่อมโยง		
a: สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม และเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ ทั้ง 4 ตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งก่อนและหลังโครงการเสร็จสิ้น และมีความเชื่อมโยงกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ ทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1. นโยบายของรัฐบาล 2. ยุทธศาสตร์ข้าวไทย ปี 2550 - 2554 3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) 4. สถานการณ์สินค้าเกษตร	a = 3
b: สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม และเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ เพียง 2-3 ตัวชี้วัด		
c: สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม และเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาประเทศ เพียง 1 ตัวชี้วัด หรือไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดใดเลย		
ประสิทธิผล		
a: บรรลุวัตถุประสงค์มากกว่าร้อยละ 80 ของแผนที่วางไว้ (บรรลุวัตถุประสงค์ 2 ตัวชี้วัด)	โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ในการเกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น แต่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์การช่วยพยุงราคาข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง	b = 2
b: บรรลุวัตถุประสงค์ร้อยละ 50 - 80 ของแผนที่วางไว้ (บรรลุวัตถุประสงค์ 1 ตัวชี้วัด)		
c: บรรลุวัตถุประสงค์น้อยกว่าร้อยละ 50 ของแผนที่วางไว้ (ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในตัวชี้วัดใดเลย)		
ผลกระทบ		
a: ไม่ส่งผลกระทบในเชิงลบ (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) หรือส่งผลกระทบทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบจากการดำเนินโครงการเพียง 1 มิติ (มิติเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม)	การดำเนินโครงการส่งผลกระทบในเชิงลบใน 2 มิติ ได้แก่ มิติสังคมในตัวชี้วัดด้านความสามารถในการแข่งขัน และมิติสิ่งแวดล้อมในตัวชี้วัดด้านปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร	b = 2
b: ส่งผลกระทบทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบใน 2 มิติ จากทั้งหมด 3 มิติ		
c: ส่งผลกระทบทางตรงและ/หรือทางอ้อมในเชิงลบในทั้ง 3 มิติ		

เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัด	คะแนน
ประสิทธิภาพ		
a: มีประสิทธิภาพในการดำเนินการในระดับสูง (มีค่าคะแนนตั้งแต่ 2.34 – 3.00) b: มีประสิทธิภาพในการดำเนินการในระดับปานกลาง (มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1.67 – 2.33) c: มีประสิทธิภาพในการดำเนินการในระดับต่ำ (มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1.00 – 1.66)	1. ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ: โครงการใช้งบประมาณจำนวน 2,423.25 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 11.62 ของแผน (แผน 20,860 ล้านบาท) (3 คะแนน) 2. ด้านระยะเวลาในการดำเนินงาน ¹⁾ : โครงการใช้ระยะเวลาในการดำเนินการรับซื้อแทรกแซง 365 วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 100 ของแผน (แผน 365 วัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 – 31 ตุลาคม 2553) (3 คะแนน)	a = 3
ความยั่งยืน²⁾		
บรรลุความยั่งยืน: โครงการบรรลุตัวชี้วัดด้านความยั่งยืน ทั้ง 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านผลผลิตต่อไร่ และผลเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรกับ GDP ไม่บรรลุความยั่งยืน: โครงการบรรลุตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนเพียง 1 ตัวชี้วัด หรือไม่บรรลุในตัวชี้วัดใดเลย	1. บรรลุด้านความยั่งยืนในตัวชี้วัดผลผลิตต่อไร่ : เนื่องจากในปี 2553/54 ช่วงเดือน ส.ค. – พ.ย. ไทยประสบปัญหาอุทกภัย ทำให้พื้นที่เพาะปลูกข้าวได้รับความเสียหายจำนวนมาก แต่เมื่อหักลบพื้นที่เกษตรกรที่เสียหายจากอุทกภัยดังกล่าวแล้ว ผลผลิตต่อไร่ของพื้นที่เก็บเกี่ยวในปี 2553/54 เทียบกับปี 2552/53 มีประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารจัดการของเกษตรกรได้อย่างชัดเจน โดยมีผลผลิตต่อไร่ของพื้นที่เก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.70 ดังนั้น ตัวชี้วัดนี้จึงบรรลุในด้านความยั่งยืน 2. ไม่บรรลุด้านความยั่งยืนในตัวชี้วัดผลเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรกับ GDP : เนื่องจากอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้รวมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในปี 2553/54 เทียบกับปี 2552/53 ต่ำกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของ GDP โดยรายได้รวมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในปี 2553/54 เทียบกับปี 2552/53 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น 0.66 ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากภาครัฐได้ดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2553/54 จึงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกข้าวเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ดี เมื่อนำมาเทียบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของ GDP ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.99 พบว่า ยังคงมีอัตราที่ต่ำกว่า ดังนั้น ตัวชี้วัดนี้จึงไม่บรรลุในด้านความยั่งยืน	ไม่นำมาคำนวณคะแนน
ผลการประเมินรวม		B

หมายเหตุ: ¹⁾ การประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการ จะพิจารณาเฉพาะในช่วงการรับซื้อแทรกแซง

²⁾ ด้านความยั่งยืนไม่นำมาคำนวณคะแนน เนื่องจากโครงการมีเป้าหมายระยะสั้นและไม่มีรูปแบบการดำเนินงานที่มีลักษณะยั่งยืน ดังนั้น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงตัดเกณฑ์ความยั่งยืนออกจากการคำนวณ แต่ยังคงประเมินเกณฑ์ด้านนั้นอยู่เพื่อประโยชน์ต่อข้อเสนอแนะและการพัฒนาปรับปรุงโครงการต่อไปในอนาคต

ผลการประเมินในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1) ผลการประเมินด้านความสอดคล้องและความเชื่อมโยง (Relevance and Coherence)

ได้คะแนน a (3 คะแนน) : โครงการมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์โครงการ นโยบายของคณะรัฐมนตรี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) และมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับสถานการณ์สินค้าเกษตรในช่วงเวลาที่ดำเนินโครงการ โดยมีรายละเอียดของนโยบายรัฐบาล และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. นโยบายของรัฐบาล

- มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่เสนอต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ในส่วนของนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ในประเด็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจที่กำลังประสบปัญหาเป็นการเร่งด่วน โดยจัดทำเป็นแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะสั้นที่ครอบคลุมภาคเกษตรและเกษตรกรภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการและการท่องเที่ยว ภาคการส่งออก ภาคอสังหาริมทรัพย์ การสร้างงานและสร้างรายได้ในชนบท การพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติและฟื้นฟูทรัพยากร

2. ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

- มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ข้าวไทย ปี 2550-2554 กลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพราคา (Price Stabilization) ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวมีเป้าหมายกำหนดราคาแทรกแซงตลาดใกล้เคียงกับราคาตลาด หรือสูงกว่าราคาตลาดไม่เกินร้อยละ 10 เพื่อให้สามารถลดปริมาณและภาระค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการแทรกแซงตลาดข้าวเปลือกลงประมาณร้อยละ 10 ต่อปีจากประมาณ 4,400 ล้านบาท ในปี 2550 เป็น 4,000 ล้านบาท ในปี 2554 และโดยภาพรวมยุทธศาสตร์ข้าวไทยดังกล่าวมุ่งกำหนดให้ไทยเป็นผู้นำด้านคุณภาพข้าวและเป็นผลิตภัณฑ์อันดับหนึ่งของโลก เพื่อเกษตรกรมีรายได้มั่นคงและผู้บริโภคมั่นใจ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาการผลิต ได้แก่ การเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยไร่ การพัฒนาอาชีพชาวนา การพัฒนาระบบตลาดกลาง การจัดระบบการซื้อขายข้าวเปลือก เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้า และการสร้างระบบประกันความเสี่ยงผ่านตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า และมีเป้าหมายการรักษาเสถียรภาพด้านราคา (หน่วยงานรับผิดชอบ: กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ยุทธศาสตร์ที่ 5.3 ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ข้อ (3) การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม และการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม โดยการบริการจัดการเศรษฐกิจ และการสร้างเครื่องมือและกลไกในการป้องกันการผูกขาดในทุกตลาด และทำให้เกิดการกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึง เพื่อให้การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจช่วยพัฒนาวิสาหกิจต่างๆ ให้เข้มแข็งคุ้มครองผู้บริโภค แก้ปัญหาความยากจน และมีการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

4. สถานการณ์สินค้าเกษตร

- มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ในการแทรกแซงตลาดข้าวในระยะสั้น ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฯ โดยให้ อคส. และ อ.ต.ก. แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวในราคาที่สูงขึ้นส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น และพยุจราคา

ข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ด้านการตลาด โดยเฉพาะตลาดข้าวในต่างประเทศที่มีการแข่งขันด้านราคาที่รุนแรง และปริมาณสต็อกข้าวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยยังมีปริมาณสูง ทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวไทยลดลง ดังนั้น โครงการนี้จึงจำเป็นต้องเข้ามาแทรกแซงเพื่อพยุงราคาให้มีเสถียรภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาผลกระทบในด้านคุณภาพของข้าวที่กำลังประสบกับปัญหาความชื้นสูงและเมล็ดลีบ

- นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์สถานการณ์สินค้าข้าวในปี 2552 พบว่า ราคาข้าวของไทยมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากในปีที่ผ่านมา ภาครัฐได้มีนโยบายในการแทรกแซงตลาดข้าวด้วยมาตรการรับจำนำข้าวที่กำหนดราคารับจำนำสูงกว่าราคาตลาด ทำให้ปริมาณข้าวส่วนหนึ่งเข้าไปอยู่ในสต็อกของรัฐบาล ส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกข้าวที่ต้องรับซื้อข้าวในราคาสูงและต้องประสบกับปัญหาการแข่งขันในการส่งออกข้าวในตลาดโลก ทำให้ประเทศผู้นำเข้าข้าวหันไปซื้อข้าวจากประเทศคู่แข่งที่มีราคาถูกกว่า ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยจึงชะลอตัวลงเป็นผลให้ราคาข้าวเปลือกเจ้าในประเทศ และราคาส่งออกปรับตัวลดลง รวมทั้งปริมาณสต็อกข้าวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยยังมีปริมาณสูง จึงชะลอการนำเข้าข้าวจากไทย ทั้งนี้ ไทยประสบปัญหาภัยแล้งและอากาศหนาวที่มีระยะเวลา นานกว่าทุกปี ส่งผลต่อการออกรวงของต้นข้าว ทำให้ข้าวเมล็ดลีบ และฝนตกในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวส่งผลให้ข้าวมีความชื้นสูง คุณภาพข้าวลดลงและได้รับความเสียหาย เป็นผลให้ราคาข้าวปรับตัวลดลง

2) ผลการประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness)

ได้คะแนน b (2 คะแนน) : โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ในด้านผลลัพธ์ (Outcome) ของโครงการ 1 ตัวชี้วัด คือ เกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น จากทั้งหมด 2 ตัวชี้วัด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 8 หลักเกณฑ์ ตัวชี้วัด และผลการประเมินผลด้านประสิทธิผล (Effectiveness)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ใช้	คำอธิบาย	ระยะเวลาของข้อมูล	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน
1	วัตถุประสงค์ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ประการที่ 1: เกิดการแข่งขันกันรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น	ข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรกร ทดสอบส่วนต่างของค่าเฉลี่ยจากสองกลุ่ม (Difference in difference) นั่นคือ แบ่งกลุ่มตัวอย่างราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ขายช่วงต้นฤดูและช่วงท้ายฤดู	ปี 2551/52 และ ปี 2552/53	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	ส่วนต่างของราคาข้าวเปลือกต้นฤดู (พ.ย.-ธ.ค. 52) เทียบกับท้ายฤดู (ม.ค.-พ.ค. 53) ต้องมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับส่วนต่างราคาในปีการผลิตก่อนหน้า (2551/52)	บรรลุวัตถุประสงค์
2	วัตถุประสงค์ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ประการที่ 2: ช่วยพยุงราคาข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง	ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้อยู่ในระดับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกเดือนติดต่อกัน	ปี 2551/52 และ ปี 2552/53	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ต้องอยู่ในระดับที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกเดือนติดต่อกัน	ไม่บรรลุวัตถุประสงค์

ตัวชี้วัด 1 (บรรลุวัตถุประสงค์): วัตถุประสงค์ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ของโครงการ คือ เกิดการแข่งขันในการรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น

สำหรับการประเมินตัวชี้วัดนี้ จะพิจารณาโดยใช้ข้อมูลสำรวจครัวเรือนเกษตรกรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรในการวิเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ ดังนี้

สมมติฐาน: เนื่องจากเกษตรกรมักจะรับนำผลผลิตออกขายทันทีหลังเก็บเกี่ยว ส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกช่วงต้นฤดู (พ.ย.-ธ.ค.) ต่ำกว่าช่วงท้ายฤดู (ม.ค.-พ.ค.) หากโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/53 สามารถส่งผลให้เกิด การแข่งขันในการรับซื้อข้าวเปลือกในช่วงต้นฤดูมากขึ้นกว่าในอดีต ส่วนต่างของราคาข้าวเปลือกช่วงต้นฤดู (พ.ย.-ธ.ค. 52) เทียบกับช่วงท้ายฤดู (ม.ค.-พ.ค. 53) ต้องมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับส่วนต่างราคาในการผลิตก่อนหน้า (2551/52)

วิธีการวิเคราะห์: ใช้ข้อมูลสำรวจครัวเรือนเกษตรกรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ทดสอบส่วนต่างของค่าเฉลี่ยจากสองกลุ่ม (Difference in difference) นั่นคือ แบ่งกลุ่มตัวอย่างราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่ขายช่วงต้นฤดู และ (2) กลุ่มที่ขายช่วงท้ายฤดู โดยในแต่ละกลุ่มแบ่งออกเป็นราคาในการผลิต 2551/52 และ 2552/53 ซึ่งเป็นปีที่มีการดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/53 โดยในขั้นที่หนึ่ง ทำการคำนวณส่วนต่างของราคาขายช่วงต้นฤดูและช่วงท้ายฤดูของแต่ละปี และขั้นที่สอง ทดสอบว่าค่าเฉลี่ยของส่วนต่างช่วงต้นฤดูและช่วงท้ายฤดูในการผลิต 2551/52 และ 2552/53 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยผลกระทบของโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกในแต่ละปี การผลิตต่อราคาข้าวต้นฤดูกาลและท้ายฤดูกาล แสดงได้ดังนี้

$$\Delta Price = (\overline{Price}_{5253,Early} - \overline{Price}_{5253,Late}) - (\overline{Price}_{5152,Early} - \overline{Price}_{5152,Late}) \quad (1)$$

โดย \overline{Price} คือ ค่าเฉลี่ยของราคาขายข้าวเปลือกของเกษตรกร

5253, 5152 คือ ปีการผลิต 2552/53 และ 2551/52 ตามลำดับ

Early, Late คือ การขายช่วงต้นฤดูกาล และการขายช่วงท้ายฤดูกาล ตามลำดับ

เมื่อนำข้อมูลครัวเรือนจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรในปีการผลิต 2552/53 และ 2551/52 มาคำนวณขนาดของผลกระทบ พบว่า

$$\Delta Price = (11.088 - 9.883) - (10.762 - 10.912) = 1.355$$

แสดงว่าโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวส่งผลให้ราคาขายช่วงต้นฤดูกาลสูงกว่าช่วงท้ายฤดูกาลประมาณ 1.36 บาทต่อกิโลกรัม หรือประมาณ 1,355 บาทต่อตัน อย่างไรก็ตาม เราไม่สามารถยืนยันได้ว่าส่วนต่างของราคาดังกล่าวอยู่ที่ความเชื่อมั่นหรือมีนัยสำคัญทางสถิติระดับใด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยเชิงเส้น เพื่อประมาณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard errors) ของค่าพารามิเตอร์ดังกล่าวซึ่งสามารถแสดงได้ดังต่อไปนี้

$$Price = \beta_0 + \beta_1 Early + \beta_2 Year_5253 + \beta_3 Early * Year_5253 + \varepsilon$$

โดย

Price คือ ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้

Early คือ ตัวแปรหุ่นแสดงการขายช่วงต้นฤดู (เท่ากับ 1 หากขายในช่วงเดือน พ.ย.-ธ.ค. และเท่ากับศูนย์หากขายในช่วงเดือน ม.ค.-พ.ค. ของปีถัดไป)

Year_5253 คือ ตัวแปรหุ่นแสดงปีการผลิต (เท่ากับ 1 ในกรณีปีการผลิต 2552/53 และ

เท่ากับ

ศูนย์ในกรณีปีการผลิต 2551/52)

$Early * Year_{5253}$ คือ ตัวแปรอิทธิพลร่วม (Interaction term) ระหว่างตัวแปร $Early$ และ $Year_{5253}$

ε คือ ค่าความคลาดเคลื่อนสุ่ม

β_1 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยของส่วนต่างระหว่างราคาช่วงต้นฤดูเทียบกับท้ายฤดู

β_2 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยของส่วนต่างระหว่างราคาในปีการผลิต 2552/53 เทียบกับปี 2551/52

β_3 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งแสดงผลกระทบของโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวปี 2552/53 ต่อราคาข้าวช่วงต้นฤดูเทียบกับช่วงท้ายฤดู ซึ่งเท่ากับค่าส่วนต่างราคา $\Delta Price$ ใน (1) ดังนี้

$$\widehat{\beta}_3 = \Delta Price = (\overline{Price}_{5253,Early} - \overline{Price}_{5253,Late}) - (\overline{Price}_{5152,Early} - \overline{Price}_{5152,Late})$$

ผลการวิเคราะห์:

จากตารางที่ 8 พบว่า โดยเฉลี่ยราคาข้าวในปีการผลิต 2552/53 ต่ำกว่าปีการผลิต 2551/52 ประมาณ 1.029 บาทต่อกิโลกรัม หรือประมาณ 1,029 บาทต่อตัน และราคาขายช่วงต้นฤดูต่ำกว่าช่วงท้ายฤดู ประมาณ 0.150 บาทต่อกิโลกรัม หรือประมาณ 150 บาทต่อตัน **ขณะที่โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/53 สามารถยกระดับราคาขายช่วงต้นฤดูให้สูงกว่าช่วงท้ายฤดูประมาณ 1.36 บาทต่อกิโลกรัม หรือประมาณ 1,355 บาทต่อตัน และค่าพารามิเตอร์ทั้งสามตัวมีค่าไม่เกินนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสะท้อนให้เห็นว่า เกิดการแข่งขันในการรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูได้มากขึ้น ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ**

ตารางที่ 9 ผลกระทบของโครงการจำนำข้าวปี 2552/53 ต่อส่วนต่างราคาต้นฤดูและท้ายฤดู

Source	SS	df	MS	Number of obs	=	9,176
Model	1847.85348	3	615.951158	F(3, 9172)	=	94.12
Residual	60025.3477	9,172	6.54441209	Prob > F	=	0.0000
Total	61873.2012	9,175	6.74367315	R-squared	=	0.0299
				Adj R-squared	=	0.0295
				Root MSE	=	2.5582

price	Coefficient	Std. err.	t	P> t	[95% conf. interval]
1.year_5253	-1.029639	.0713175	-14.44	0.000	-1.169437 - .8898404
1.nov_dec	-.1502945	.0729951	-2.06	0.040	-.2933811 -.0072078
year_5253#nov_dec					
1 1	1.355784	.1094823	12.38	0.000	1.141174 1.570393
_cons	10.91267	.0449223	242.92	0.000	10.82462 11.00073

หมายเหตุ ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรกรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นข้อมูลที่แสดงภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรของทั้งประเทศ เนื่องจากการสุ่มเก็บข้อมูลเกษตรกรทั้งประเทศติดต่อกันทุกปี โดยมีการบันทึกข้อมูลรายได้และรายจ่ายที่เกิดจากกิจกรรมทางการเกษตรในแต่ละปี จำแนกตามแปลงที่ดินและชนิดของพืชที่เพาะปลูก อาทิ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ฯลฯ ทั้งนี้ ที่ปรึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงนำข้อมูลดังกล่าวมารวม

วิเคราะห์เพื่อประเมินตัวชี้วัดด้านการเกิดการแข่งขันในการรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในช่วงต้นฤดูของโครงการนี้เปรียบเทียบกับปีที่ไม่มีการดำเนินโครงการ

ตัวชี้วัด 2 (ไม่บรรลุวัตถุประสงค์): วัตถุประสงค์ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ของโครงการ คือ ช่วยพยุงราคาข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับการประเมินตัวชี้วัดนี้ จะพิจารณาโดยใช้ข้อมูลสำรวจครัวเรือนเกษตรกรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรในการวิเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ ดังนี้

สมมติฐาน: โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปีการผลิต 2552/53 สามารถพยุงราคาขายข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงได้อย่างต่อเนื่องทุกเดือนติดต่อกัน

วิธีการวิเคราะห์: ใช้ข้อมูลสำรวจครัวเรือนเกษตรกรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ทดสอบร้อยละการเปลี่ยนแปลงรายเดือนของราคาที่เกษตรกรขายได้ ปีการผลิต 2552/53

ผลการวิเคราะห์: ราคาขายข้าวเปลือกมีการปรับตัวสูงขึ้นในช่วงต้นฤดูกาลแล้วค่อยๆ ปรับลดลงในช่วงท้ายฤดูกาล (ตารางที่ 10) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลราคาข้าวเปลือกเจ้ารายเดือน ความขึ้น 15% ที่เกษตรกรขายได้ ช่วงปี 2551-2553 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) ที่แสดงให้เห็นว่าราคาข้าวเปลือกเจ้ามีการปรับตัวลดลงในช่วงท้ายฤดูกาล ขณะที่ราคาขายก็ต่ำกว่าราคาในช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนอีกด้วย (ตารางที่ 11) ดังนั้น โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 จึงไม่สามารถพยุงราคาขายข้าวเปลือกให้อยู่ในระดับสูงได้อย่างต่อเนื่องทุกเดือนติดต่อกัน

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบราคาข้าวเปลือกรายเดือนที่เกษตรกรขายได้ ปี 2552/53 และ 2551/52

เดือนที่	2551/52		2552/53	
	ค่าเฉลี่ย	การเปลี่ยนแปลง	ค่าเฉลี่ย	การเปลี่ยนแปลง
11	10.28		10.34	
12	11.03	7.29%	11.63	12.42%
1	11.43	3.61%	12.29	5.67%
2	11.91	4.16%	10.98	-10.69%
3	11.09	-6.88%	9.21	-16.13%
4	10.07	-9.22%	8.02	-12.91%
5	9.88	-1.80%	8.57	6.90%
6	10.07	1.86%	9.14	6.60%
7	9.64	-4.23%	9.30	1.85%
8	9.90	2.70%	8.57	-7.94%
9	9.93	0.30%	8.60	0.37%
10	9.94	0.03%	8.87	3.13%

รายงานผลการประเมินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53

ตารางที่ 11 ราคาข้าวเปลือกนาปี ปี 2552/53 ที่เกษตรกรขายได้รายเดือน

หน่วย: บาทต่อตัน

	ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวเปลือก ความชื้น 15%	2551	6,955	7,439	9,453	13,259	13042	12,162	12,203	11,592	11,857	10,692	9,843	9,618
ข้าวเปลือก ความชื้น 15%	2552	10,005	10,029	10,392	10,047	10003	10,192	10,182	9,200	9,318	8,460	8,948	9,825
ข้าวเปลือก ความชื้น 15%	2553	9,326	9,400	8,636	8,257	7916	7,985	8,151	8,306	8,492	8,184	8,229	8,415
ข้าวเปลือก ความชื้น 15%	เปลี่ยนแปลง 2552-51	43.85%	34.82%	9.93%	-24.23%	-23.30%	-16.20%	-16.56%	-20.63%	-21.41%	-20.88%	-9.09%	2.15%
ข้าวเปลือก ความชื้น 15%	เปลี่ยนแปลง 2553-52	-6.79%	-6.27%	-16.90%	-17.82%	-20.86%	-21.65%	-19.95%	-9.72%	-8.86%	-3.26%	-8.04%	-14.35%

3) ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact)

ได้คะแนน b (2 คะแนน): โครงการส่งผลกระทบต่อมิติด้านเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดด้านรายได้ประชาชาติ/การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และด้านความสามารถในการแข่งขัน แต่ส่งผลกระทบต่อมิติด้านสังคมที่พิจารณาจากตัวชี้วัดด้านสวัสดิการสังคม และมิติด้านสิ่งแวดล้อมที่พิจารณาจากตัวชี้วัดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร

3.1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

3.1.1) ตัวชี้วัดด้านรายได้ประชาชาติ/การขยายตัวทางเศรษฐกิจ (ส่งผลกระทบต่อเชิงบวก)

เมื่อวิเคราะห์และประเมินผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคจากการดำเนินงานโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าว ปี 2552/53 ผ่านแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Model) และบัญชีเมตริกซ์สังคม (Social Accounting Matrix: SAM) พบว่า จากผลการใช้จ่ายเงินของ อคส. และ อ.ต.ก. ในส่วนเงินที่จ่ายให้เกษตรกรภายใต้โครงการดังกล่าว มูลค่ารวมทั้งสิ้น 1,912.64 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ม.ค. 66) ส่งผลให้ผลผลิตรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นจำนวน 2,459.55 ล้านบาท (หรือมีค่าตัวคูณทวีด้านผลผลิต (Output Multiplier) เท่ากับ 1.75) มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือ GDP เพิ่มขึ้นจำนวน 1,719.12 ล้านบาท (หรือมีค่าตัวคูณทวีด้านมูลค่าเพิ่ม (Value-added Multiplier) เท่ากับ 1.23) และรายได้ของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นจำนวน 1,717.06 ล้านบาท (หรือมีค่าตัวคูณทวีด้านรายได้ (Income Multiplier) เท่ากับ 1.22) (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับมหภาคจากการดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53

	ผลการใช้จ่ายเงินของ อคส. และ อ.ต.ก. ในส่วนของเงินที่จ่ายให้เกษตรกร (ล้านบาท)	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (ล้านบาท)	ค่าตัวคูณทวี (Multiplier)	การเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับกรณีฐาน
ผลผลิตรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Output)	1,402.03	2,459.55	1.75	0.0089%
มูลค่าเพิ่ม (Value Added) หรือ GDP	1,402.03	1,719.12	1.23	0.0155%
รายได้ของภาคครัวเรือน (Household Income)	1,402.03	1,717.06	1.22	0.0168%

หมายเหตุ: กรณีฐาน คือ กรณีที่ไม่มีโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ดังกล่าว

ที่มา: ประเมินผลผ่านแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Model) และบัญชีเมตริกซ์สังคม (Social Accounting Matrix: SAM) ของประเทศไทย

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจในระดับรายสาขา (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) พบว่า ภาคเกษตรกรรมจะได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานโครงการดังกล่าวมากที่สุด โดยผลผลิตรวมภายในประเทศของภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจำนวน 2,059.53 ล้านบาท (หรือคิดเป็นร้อยละ 0.1152 เมื่อเทียบกับกรณีฐาน) รองลงมา ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรมการผลิต จำนวน 173.43 ล้านบาท (หรือคิดเป็นร้อยละ 0.0012) และภาคบริการและการค้า จำนวน 226.58 ล้านบาท (หรือคิดเป็นร้อยละ 0.0020) ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

รายงานผลการประเมินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53

กล่าวโดยสรุป โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ส่งผลกระทบต่อเชิงบวกต่อรายได้ประชาชาติและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทั้งต่อผลผลิตรวมภายในประเทศ มูลค่าเพิ่มหรือ GDP และรายได้ของภาคครัวเรือน

ตารางที่ 13 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับรายสาขาการผลิตจากการดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53

สาขา	ผลผลิตภายในประเทศในกรณีฐาน (ล้านบาท)	ผลกระทบ (ล้านบาท)			การเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับกรณีฐาน
		ผลกระทบทางตรง	ผลกระทบทางอ้อม	ผลกระทบรวม	
1. ภาคเกษตรกรรม	1,787,359.15	1,912.64	146.89	2,059.53	0.1152%
1.1 การทำนา	366,092.21	1,912.64	87.53	2,000.17	0.5464%
1.2 อื่น ๆ	1,421,266.94	0.00	59.36	59.36	0.0042%
2. ภาคอุตสาหกรรมการผลิต	14,315,007.64	0.00	173.43	173.43	0.0012%
3. ภาคบริการและการค้า	11,412,326.55	0.00	226.58	226.58	0.0020%
รวม	27,514,693.34	1,912.64	546.91	2,459.55	0.0089%

หมายเหตุ: กรณีฐาน คือ กรณีที่ไม่มีโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ดังกล่าว

ที่มา: ประเมินผลผ่านแบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Model) และบัญชีเมตริกซ์สังคม (Social Accounting Matrix: SAM) ของประเทศไทย

3.1.2) ตัวชี้วัดด้านความสามารถในการแข่งขัน (ส่งผลกระทบต่อเชิงบวก)

ความสามารถในการแข่งขันสินค้าแสดงด้วยค่าสัมประสิทธิ์ Nominal Protection Coefficient (NPC) ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนของราคาที่เกษตรกรได้รับเทียบกับราคาตลาดโลก โดยค่าสัมประสิทธิ์ NPC ที่สูงจะแสดงถึงขีดความสามารถในการแข่งขันที่ต่ำ ในกรณีข้าวเปลือก ราคาที่เกษตรกรขายได้เป็นราคาเฉลี่ยรายปีของแต่ละประเทศ มีหน่วยดอลลาร์ต่อตัน (The Food and Agriculture Organization of the United Nations) ราคาตลาดโลกกำหนดให้เท่ากับราคาข้าวสารส่งออกของประเทศไทย ประเภท 5% broken, white rice (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย) ทั้งนี้ เนื่องจากค่า NPC ของสินค้าจากประเทศไทยอาจเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับค่า NPC ของประเทศอื่นๆ ในระหว่างช่วงปี ดังนั้น การพิจารณาเพียงแค่การปรับตัวของค่า NPC ที่สูงขึ้นหรือลดลง เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการฯ ต่อขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกจึงไม่เหมาะสม การประเมินผลโครงการในครั้งนี้จะพิจารณาผลกระทบดังกล่าวจากการเปลี่ยนแปลงอันดับขีดความสามารถของการแข่งขันในตลาดโลกในปีที่มีการดำเนินโครงการฯ เทียบกับอันดับในปีก่อนหน้า โดยโครงการฯ จะส่งผลในเชิงบวก เมื่ออันดับขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นหรือไม่เปลี่ยนแปลง และจะไม่ผ่านเกณฑ์เมื่อที่อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง

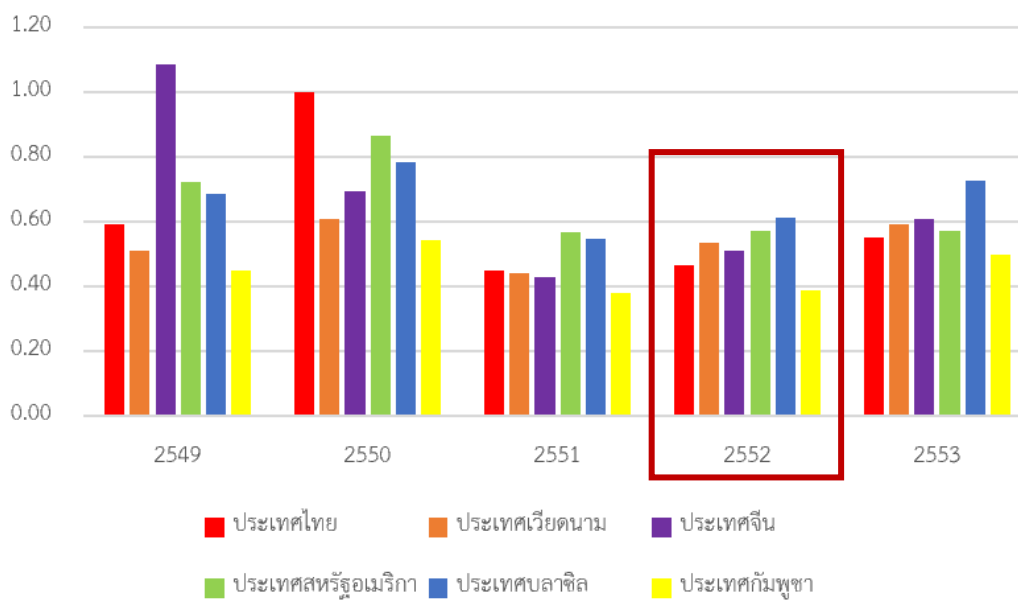

จากการวิเคราะห์ NPC ของประเทศไทย และคู่แข่งในตลาดข้าวเปลือก พบว่า

- จากตารางที่ 14 จะเห็นได้ว่า ค่า NPC ของไทยปี 2552 ที่ดำเนินโครงการมีค่า NPC อยู่ที่ 0.45 และ ปี 2551 มีค่า NPC อยู่ที่ 0.46 เมื่อเทียบกันแล้ว จะมีส่วนต่างอยู่ 0.01 ซึ่งถือว่า ปี 2552 และ ปี 2551 มีค่า NPC ที่ไม่แตกต่างกัน
- จากตารางที่ 16 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในปี 2552 อยู่ในอันดับที่ 2 ซึ่งเพิ่มขึ้นมา 2 อันดับเมื่อเทียบกับ ปี 2551 ที่อยู่ในอันดับที่ 4 ดังนั้น จึงถือว่าโครงการส่งผลกระทบต่อในเชิงบวก

ตารางที่ 14 NPC ของประเทศไทยและคู่แข่งในตลาดข้าวเปลือก

ประเทศ	ปี พ.ศ.				
	2549	2550	2551	2552	2553
ไทย	0.59	1.00	0.45	0.46	0.55
เวียดนาม	0.51	0.61	0.44	0.53	0.59
จีน	1.09	0.70	0.43	0.51	0.61
สหรัฐอเมริกา	0.72	0.86	0.57	0.57	0.57
บราซิล	0.68	0.79	0.55	0.61	0.73
กัมพูชา	0.45	0.54	0.38	0.39	0.50

ภาพที่ 1 NPC ของประเทศไทยและคู่แข่งในตลาดข้าวเปลือก

ตารางที่ 15 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดข้าวเปลือกเมื่อวัดโดย NPC

ประเทศ	ปี พ.ศ.				
	2549	2550	2551	2552	2553
ไทย	3	6	4	2	2
เวียดนาม	2	2	3	4	4
จีน	6	3	2	3	5
สหรัฐอเมริกา	5	5	6	5	3
บราซิล	4	4	5	6	6
กัมพูชา	1	1	1	1	1

3.2) ผลกระทบด้านสังคม (ส่งผลกระทบต่อเชิงลบ)

การประเมินผลกระทบในด้านสังคมจะพิจารณาจากตัวชี้วัดด้านสวัสดิการสังคม โดยได้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของราคาผลผลิตรายเดือนของข้าวเปลือกภายใต้การดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกปี 2552/53 เทียบกับราคาจำหน่ายและราคาในเดือนเดียวกันของปีก่อนหน้าตลอดช่วงเวลาดำเนินโครงการฯ เพื่อให้ทราบว่าสวัสดิการทางสังคมของเกษตรกรเพิ่มขึ้นจากในอดีตหรือไม่ ขณะที่ในฝั่งของผู้บริโภคนั้น ทำการเปรียบเทียบราคาของสินค้าที่แปรรูปจากข้าวเปลือก หรือสินค้าที่มีการใช้ข้าวเปลือกเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิต โดยใช้การวิเคราะห์ ดังนี้

- (1) โครงการฯ ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวก หากสถานการณ์ต่อไปนี้เป็นจริง (ต้องเป็นจริงทั้ง 3 กรณี)
 - กรณีที่ 1 ราคาจำหน่ายในช่วงเวลาดำเนินโครงการฯ สูงกว่าหรือเท่ากับราคาตลาดในปีที่ผ่านมา
 - กรณีที่ 2 ราคาตลาดในช่วงเวลาดำเนินโครงการฯ สูงกว่าหรือเท่ากับราคาตลาดในปีที่ผ่านมา
 - กรณีที่ 3 ราคาที่ผู้บริโภคจ่ายต่ำกว่าหรือเท่ากับราคาในปีที่ผ่านมา
- (2) โครงการฯ ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบ หากสถานการณ์ต่อไปนี้เป็นจริง (เป็นจริงอย่างน้อย 1 กรณี)
 - กรณีที่ 1 ราคาจำหน่ายในช่วงเวลาดำเนินโครงการฯ ต่ำกว่าราคาตลาดในปีที่ผ่านมา
 - กรณีที่ 2 ราคาตลาดในช่วงเวลาดำเนินโครงการฯ ต่ำกว่าราคาตลาดในปีที่ผ่านมา
 - กรณีที่ 3 ราคาที่ผู้บริโภคจ่ายสูงกว่าราคาในปีที่ผ่านมา

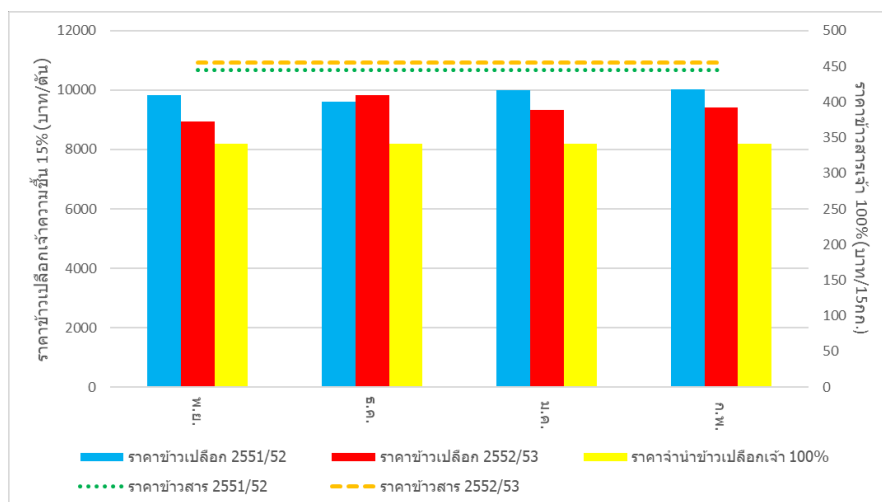
การเปลี่ยนแปลงสวัสดิการสังคมของเกษตรกรพิจารณาจากราคารายเดือนของข้าวเปลือกเจ้า 100% ความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้ ณ ไร่นา ขณะที่การเปลี่ยนแปลงสวัสดิการสังคมของผู้บริโภคพิจารณาจากราคาขายปลีกข้าวสารเจ้า 100% (ขนาดบรรจุ 15 กิโลกรัม) กำหนดระยะเวลาจำหน่ายในช่วงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 – 28 กุมภาพันธ์ 2553 ยกเว้น ภาคใต้ ที่เริ่มวันที่ 1 กุมภาพันธ์ – 31 พฤษภาคม 2553 โดยกำหนดราคาซื้อที่รัฐบาลเข้าแทรกแซงข้าวเปลือกเจ้า 100% เท่ากับ 8,189 บาทต่อกิโลกรัม ราคาจำหน่ายข้าวเปลือกเจ้า 25% เท่ากับ 7,789 บาทต่อตัน โดยภาพที่ 2 แสดงราคาฝั่งผู้ผลิตซึ่งประกอบด้วยราคาข้าวเปลือกเจ้าหน้าฟาร์ม (ราคาที่เกษตรกรได้รับ) และราคาซื้อข้าวเปลือกเจ้า 100% ที่รัฐบาลเข้าแทรกแซง (แสดงด้วยกราฟแท่ง)

รายงานผลการประเมินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53

ในช่วงเดือนเดียวกันของปีการผลิต 2552/53 เทียบกับปี 2551/52 และราคาฝั่งผู้บริโภคซึ่งประกอบด้วยราคาข้าวสารเจ้า 100% ในช่วงเดือนเดียวกันของปีการผลิต 2552/53 เทียบกับปี 2551/52 (แสดงด้วยกราฟเส้น) และตารางที่ 16 แสดงข้อมูลที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์ โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

- **ฝั่งผู้ผลิต** พบว่า ราคาซื้อที่รัฐบาลเข้าแทรกแซงในปีการผลิต 2552/53 ต่ำกว่าราคาตลาดในช่วงดำเนินโครงการฯ และต่ำกว่าราคาตลาดในปีก่อนด้วย จึงทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ไม่สามารถขายผลผลิตได้ราคาดีขึ้นไปอดีต และเนื่องจากราคาตลาดในช่วงดำเนินโครงการฯ ต่ำกว่าราคาตลาดในช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน ทำให้เกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ ขายผลผลิตได้ในราคาต่ำกว่าในอดีตเช่นกัน ดังนั้น ผู้ผลิตจึงได้รับผลกระทบเชิงลบจากราคาซื้อที่รัฐบาลเข้าแทรกแซงและราคาตลาดในช่วงดำเนินโครงการฯ ที่ต่ำกว่าราคาตลาดในปีที่ผ่านมา
- **ฝั่งผู้บริโภค** พบว่า ราคาข้าวสารในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2552 - พฤษภาคม 2553 ที่ดำเนินโครงการของปีการผลิต 2552/53 มีราคาสูงกว่าราคาในช่วงเดือนเดียวกันของปีก่อน ดังนั้น ผู้บริโภคจึงได้รับผลกระทบเชิงลบจากราคาข้าวสารที่สูงกว่าในปีที่ผ่านมา
- **ผลสรุปการประเมินผลกระทบในมิติทางสังคม ดังนี้**
 1. สวัสดิการทางสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ลดลง (-) เนื่องจากราคาซื้อที่รัฐบาลเข้าแทรกแซงในปีการผลิต 2552/53 ต่ำกว่าราคาตลาดในช่วงดำเนินโครงการฯ และต่ำกว่าราคาตลาดในปีก่อนด้วย
 2. สวัสดิการทางสังคมของเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ ลดลง (-) เนื่องจากราคาตลาดในช่วงดำเนินโครงการฯ ต่ำกว่าราคาตลาดในช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน
 3. สวัสดิการทางสังคมของผู้บริโภคลดลง (-) เนื่องจากราคาข้าวสารในช่วงดำเนินโครงการของปีการผลิต 2552/53 สูงกว่าราคาในช่วงเดือนเดียวกันของปีก่อน

ภาพที่ 2 ราคาข้าวเปลือกและข้าวสารก่อนและหลังดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดข้าวเปลือก ปี 2552/53

รายงานผลการประเมินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53

ตารางที่ 16 ผลกระทบโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ต่อเกษตรกรและผู้บริโภค

รายการ	ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ราคาข้าวเปลือกเจ้า 100% ความชื้น 15% (บาท/ตัน)													
ข้าวเปลือก ความชื้น 15%	2551	6,955	7,439	9,453	13,259	13,042	12,162	12,203	11,592	11,857	10,692	9,843	9,618
ข้าวเปลือก ความชื้น 15%	2552	10,005	10,029	10,392	10,047	10,003	10,192	10,182	9,200	9,318	8,460	8,948	9,825
ข้าวเปลือก ความชื้น 15%	2553	9,326	9,400	8,636	8,257	7,916	7,985	8,151	8,306	8,492	8,184	8,229	8,415
ข้าวเปลือก ความชื้น 15%	เปลี่ยนแปลง 2552-51	43.85%	34.82%	9.93%	-24.23%	-23.30%	-16.20%	-16.56%	-20.63%	-21.41%	-20.88%	-9.09%	2.15%
ข้าวเปลือก ความชื้น 15%	เปลี่ยนแปลง 2553-52	-6.79%	-6.27%	-16.90%	-17.82%	-20.86%	-21.65%	-19.95%	-9.72%	-8.86%	-3.26%	-8.04%	-14.35%
ราคาข้าวสารเจ้า 100% ธรรมดา ร้านค้าทั่วไป (บาท/15 กก.)													
ข้าวสาร ข้าวเจ้า 100%	2551	270	270	334.76	459.74	535	504.52	495	492.5	485	470.91	445	445
ข้าวสาร ข้าวเจ้า 100%	2552	445	445	470.45	485	461.67	455	455	455	455	455	455	455
ข้าวสาร ข้าวเจ้า 100%	2553	455	455	455	455	455	455	455	455	455	455	455	455
ข้าวสาร ข้าวเจ้า 100%	เปลี่ยนแปลง 2552-51	64.81%	64.81%	40.53%	5.49%	-13.71%	-9.82%	-8.08%	-7.61%	-6.19%	-3.38%	2.25%	2.25%
ข้าวสาร ข้าวเจ้า 100%	เปลี่ยนแปลง 2553-52	2.25%	2.25%	-3.28%	-6.19%	-1.44%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%

3.3) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (ส่งผลกระทบต่อเชิงลบ)

การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 มีเกณฑ์ในการประเมิน คือ ปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีต่อไร่ในการเพาะปลูกข้าวนาปีของเกษตรกรในปี 2552/53 มีปริมาณลดลง เมื่อเทียบกับปี 2551/52

เมื่อพิจารณาฐานข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ค่าเฉลี่ยปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปี ปี 2552/53 อยู่ที่ 24.58 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปี ปี 2551/52 อยู่ที่ 22.26 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อเทียบกันแล้วจะเห็นว่ามีการใช้น้ำปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้น 2.32 กิโลกรัมต่อไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.42 จากนั้นใช้ค่าสถิติ t-test ในการทดสอบความแตกต่างของปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปี ปี 2551/52 และ 2552/53 ซึ่งกำหนดสมมติฐานหลัก (H_0) และสมมติฐานรอง (H_1) ดังนี้

สมมติฐานหลัก H_0 : ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปี ในปี 2551/52 และ ปี 2552/53 เท่ากับ 0

สมมติฐานรอง H_1 : ค่าเฉลี่ยปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปี ในปี 2552/53 สูงกว่า ปี 2551/52

ผลการทดสอบทางสถิติ พบว่า ค่าเฉลี่ยปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปี ในปี 2552/53 สูงกว่า ปี 2551/52 โดยมีการปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) เนื่องจากค่า P-Value ที่คำนวณได้มีค่า 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ดังนั้น ผลการประเมินของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีของเกษตรกร จึงไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เนื่องจากค่าเฉลี่ยปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปี ในปี 2552/53 สูงกว่า ปี 2551/52

ตารางที่ 17 ผลการทดสอบทางสถิติในเรื่อง ความแตกต่างของปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปี ในปี 2551/52 และ ปี 2552/53

Two-sample t test with unequal variances

Group	Obs	Mean	Std. err.	Std. dev.	[95% conf. interval]	
2552	3,453	24.58186	.2998134	17.6177	23.99403	25.16969
2551	5,657	22.25936	.2298837	17.29025	21.8087	22.71002
Combined	9,110	23.13967	.182831	17.45055	22.78128	23.49806
diff		2.322506	.3778023		1.581903	3.06311

diff = mean(2552) - mean(2551) t = 6.1474
 H_0 : diff = 0 Satterthwaite's degrees of freedom = 7187.82

Ha: diff < 0 Ha: diff != 0 Ha: diff > 0
 Pr(T < t) = 1.0000 Pr(|T| > |t|) = 0.0000 Pr(T > t) = 0.0000

- หมายเหตุ: 1. ตัวแปร 2552 หมายถึง ปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปี ปี 2552/53
 2. ตัวแปร 2551 หมายถึง ปริมาณการใช้น้ำปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปี ปี 2551/52

3. ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นข้อมูลที่แสดงภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรของทั้งประเทศ เนื่องจากการสุ่มเก็บข้อมูลเกษตรกรทั่วประเทศติดต่อกันทุกปี โดยมีการบันทึกข้อมูลรายได้และรายจ่ายที่เกิดจากกิจกรรมทางการเกษตรในแต่ละปี จำแนกตามแปลงที่ดินและชนิดของพืชที่เพาะปลูก อาทิ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ฯลฯ ทั้งนี้ ที่ปรีกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงนำข้อมูลดังกล่าวมารวมวิเคราะห์เพื่อประเมินตัวชี้วัดด้านปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีต่อไร่ของเกษตรกรของโครงการนี้เปรียบเทียบกับปีที่ไม่มีการดำเนินโครงการ

ที่มา: ข้อมูลสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

4) ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพ (Efficiency)

ได้คะแนน a (3 คะแนน) : โครงการมีประสิทธิภาพด้านการใช้งบประมาณและด้านระยะเวลาในการดำเนินงานอยู่ในระดับดี โดยมีรายละเอียดผลการประเมินที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ด้านการใช้งบประมาณ ได้คะแนน a (3 คะแนน) โครงการเบิกจ่ายเงินสำหรับรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร จำนวน 1,912.64 ล้านบาท และใช้สำหรับเป็นค่าบริหารโครงการ จำนวน 510.61 ล้านบาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 2,423.25 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 11.62 ของแผน (แผน 20,860 ล้านบาท)

ทั้งนี้ ข้อมูลค่าใช้จ่ายของโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 มีรายละเอียด ดังนี้

รายงานผลการประเมินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53

ตารางที่ 18 ข้อมูลค่าใช้จ่ายของโครงการ

ค่าใช้จ่ายโครงการแทรกแซง ตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53	กรอบวงเงิน ¹⁾ (ล้านบาท)				ผลการใช้จ่ายเงิน (ล้านบาท)				ร้อยละของผลการเบิกจ่าย			
	วงเงินกู้ ของ อคส.	วงเงินกู้ ของ อ.ต.ก.	วงเงิน งบประมาณ	รวม	วงเงินกู้ ของ อคส.	วงเงินกู้ ของอ.ต.ก.	วงเงิน งบประมาณ	รวม	วงเงินกู้ ของ อคส.	วงเงินกู้ ของ อ.ต.ก.	วงเงิน งบประมาณ	รวม
1. เงินที่จ่ายให้แก่เกษตรกร	13,000.00	7,000.00	-	20,000.00	1,437.19 ²⁾	475.45 ²⁾	-	1,912.64	11.06	6.79	-	9.59
2. ดอกเบี้ยจ่าย และค่าบริหาร โครงการและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	-	-	860.00	860.00	-	-	510.61 ³⁾	510.61 ³⁾	-	-	59.37	59.37
รวม	13,000.00	7,000.00	860.00	20,860.00	1,437.19	475.45	510.61	2,423.25	11.06	6.79	59.37	11.62

หมายเหตุ 1) กรอบวงเงินตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 20 ต.ค. 2552 3 พ.ย. 2552 17 พ.ย. 2552 และ 24 พ.ย. 2552

2) สรุปรจากมติ ครม. ที่เกี่ยวข้อง

3) วงเงินงบประมาณจะเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับดำเนินโครงการของ อคส. จำนวน 449.79 ล้านบาท และ อ.ต.ก. จำนวน 60.83 ล้านบาท

4) ข้อมูลผลการใช้จ่ายเงินในรายการดอกเบี้ยจ่าย และค่าบริหารโครงการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของ อ.ต.ก. เป็นข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2566 และข้อมูลค่าบริหารโครงการและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของ อคส. เป็นข้อมูล ณ วันที่ 31 พ.ค. 2566

2. ด้านระยะเวลาในการดำเนินงาน ได้คะแนน a (3 คะแนน)

2.1 กรอบระยะเวลาดำเนินการ (แผน):

การรับซื้อแทรกแซง

ทั่วไป : 1 พฤศจิกายน 2552 – 31 กรกฎาคม 2553 (273 วัน)

ภาคใต้ : 1 กุมภาพันธ์ – 31 ตุลาคม 2553 (273 วัน)

ระยะเวลาระบายข้าว

ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2552 กำหนดให้นำข้าวเปลือกที่รับซื้อแทรกแซงไว้มาระบายโดย (1) จำหน่ายภายในประเทศในรูปข้าวเปลือก (2) สีแปรสภาพเป็นข้าวสารจำหน่ายทั้งภายในและส่งออก (3) ผลิตเป็นข้าวหนึ่งเพื่อส่งออก และ (4) จำหน่ายในตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ ขึ้นมาเพื่อระบายข้าวเปลือกจากโครงการ

การขยายระยะเวลาดำเนินการ

มติ ครม. เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2553 เห็นชอบให้ขยายระยะเวลาดำเนินมาตรการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวของโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกออกไปจากเดิมสิ้นสุดเดือนกุมภาพันธ์ เป็นสิ้นสุดเดือนกรกฎาคม 2553 และภาคใต้ จากเดิมสิ้นสุดเดือนพฤษภาคม 2553 เป็นสิ้นสุดเดือนตุลาคม 2553 โดยให้ยึดหลักการว่าควรจะดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรเมื่อราคารับซื้อในพื้นที่ต่ำกว่าราคากลางอ้างอิง เพื่อให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการขายผลผลิตตามวัตถุประสงค์โครงการ

2.2 ระยะเวลาดำเนินงาน (ผล)

โครงการได้ดำเนินการรับซื้อแทรกแซงเป็นไปตามกำหนดระยะเวลาของมติ ครม. ที่ให้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 และสิ้นสุดวันที่ 31 ตุลาคม 2553 นับรวม 365 วัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

รายละเอียด	แผน	ผล	ร้อยละ (ผล/แผน)
1. รอบทั่วไป	1 พ.ย. 52 – 31 ก.ค. 53 (273 วัน)	1 พ.ย. 52 – 31 ก.ค. 53 (273 วัน)	100
2. รอบภาคใต้	1 ก.พ. 53 – 31 ต.ค. 53 (273 วัน)	1 ก.พ. 53 – 31 ต.ค. 53 (273 วัน)	100
รวมระยะเวลาดำเนินการ	1 พ.ย. 52 – 31 ต.ค. 53 (365 วัน)	1 พ.ย. 52 – 31 ต.ค. 53 (365 วัน)	100 (3 คะแนน)

หมายเหตุ: การประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการจะพิจารณาเฉพาะในช่วงการรับซื้อแทรกแซง

ในด้านการระบายข้าว พบว่า โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 มีการรับมอบข้าวสารเข้าคลังสินค้ารวมทั้งสิ้น 51,889.42 ตัน (ประกอบด้วย ออกส. จำนวน 25,241.24 ตัน และ อ.ต.ก. จำนวน 26,648.18 ตัน) ระบายข้าวสารรวมทั้งสิ้น 50,974.14 ตัน (ออกส. จำนวน 25,241.24 ตัน และ อ.ต.ก. จำนวน 25,732.90 ตัน) และมีข้าวสารคงเหลือ 915.28 ตัน โดยมีรายละเอียดการระบายข้าว ดังนี้

รายการ	น้ำหนักรวม (ตัน)		
	อคส.	อ.ต.ก.	รวม
การรับมอบข้าวสารเข้าคลังสินค้า	25,241.24	26,648.18	51,889.42
หัก ระบายข้าวสาร	25,241.24	25,732.90	50,974.14
ข้าวสารคงเหลือ	-	915.28	915.28

หมายเหตุ: ข้อมูลของ อคส. ณ วันที่ 31 พ.ค. 2566 และ อ.ต.ก. ณ วันที่ 11 ก.ค. 2566

ทั้งนี้ ผลจากการดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ก่อให้เกิดภาระทางการคลังของรัฐบาล ทั้งในส่วนของแหล่งเงินกู้ภายในประเทศเพื่อเป็นเงินหมุนเวียนที่ใช้ในการรับซื้อผลผลิต และเงินงบประมาณเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกของ อคส. และ อ.ต.ก. และค่าใช้จ่ายในการเก็บและรักษาคุณภาพข้าวเปลือกของโรงสี และสถาบันเกษตรกร โดยระดับภาระทางการคลังของรัฐบาลดังกล่าว จะมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การกำหนดราคาข้าวรับซื้อแทรกแซง การบริหารจัดการสต็อก รายได้จากการระบายสินค้า และความรวดเร็วในการระบายและเงินอุดหนุนจากงบประมาณ ทั้งนี้ หากมีการกำหนดราคาข้าวรับซื้อแทรกแซงในระดับสูง มีการบริหารจัดการสต็อกที่ไม่มีประสิทธิภาพ (อาทิเช่น มีปัญหาการสวมสิทธิ์ มีการรั่วไหลหรือสูญหายของสต็อกสินค้า หรือมีการจัดเก็บสต็อกสินค้าที่ไม่เหมาะสม อันส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสินค้า) หรือมีการระบายข้าวในสต็อกล่าช้า อาจส่งผลกระทบต่อภาระทางการคลังของรัฐบาลเพิ่มสูงขึ้น

5) ผลการประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability)

ไม่บรรลุด้านความยั่งยืน : พิจารณาความยั่งยืนของโครงการจาก 2 ตัวชี้วัด คือ ผลผลิตต่อไร่ และผลเปรียบเทียบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรกับ GDP ซึ่งโครงการบรรลุตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนเพียง 1 ตัวชี้วัด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลผลิตต่อไร่

ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้รายงานผลผลิตต่อไร่ของเนื้อที่เพาะปลูก ปี 2552/53 มีจำนวน 408 กิโลกรัมต่อไร่ และ ปี 2553/54 มีจำนวน 399 กิโลกรัมต่อไร่ เทียบกันแล้วมีผลผลิตต่อไร่ของเนื้อที่เพาะปลูกลดลงร้อยละ -2.21 สาเหตุเกิดจากในปี 2553/54 ช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ไทยประสบปัญหาอุทกภัยในพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี ทำให้พื้นที่เพาะปลูกข้าวในพื้นที่ลุ่มต่ำได้รับความเสียหาย ส่งผลให้ผลผลิตข้าวลดลง แต่ในส่วนของผลผลิตต่อไร่ของเนื้อที่เก็บเกี่ยวในการเพาะปลูกข้าวเปลือกนาปี ปี 2552/53 มีจำนวน 428 กิโลกรัมต่อไร่ และ ปี 2553/54 มีจำนวน 431 กิโลกรัมต่อไร่ เทียบกันแล้วมีผลผลิตต่อไร่ของพื้นที่เก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.70 ซึ่งเป็นการหักลบพื้นที่เพาะปลูกที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยออกแล้ว โดยผลผลิตต่อไร่ของพื้นที่เก็บเกี่ยวดังกล่าวไม่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย อีกทั้งยังได้รับปริมาณน้ำอย่างเพียงพอในการเพาะปลูกข้าว เพราะฉะนั้น ปัจจัยทางธรรมชาติ สภาพอากาศ และการเกิดภัยพิบัติสามารถส่งผลกระทบต่อผลผลิตข้าวที่ได้รับในแต่ละปี

ตารางที่ 19 เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของข้าวเปลือกนาปี

ปีการเพาะปลูก	ข้าวเปลือกนาปี				
	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิต/ไร่ (กก.)	
				ปลูก	เก็บ
2552/53	57,497,441	54,739,638	23,430,770	408	428
2553/54	64,574,071	59,690,203	25,742,917	399	431
อัตราการเจริญเติบโต (ร้อยละ)	12.31	9.04	9.87	-2.21	0.70

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวชี้วัดผลผลิตต่อไร่บรรลุด้านความยั่งยืน แม้ว่าผลผลิตต่อไร่ในพื้นที่เพาะปลูกลดลง แต่ผลผลิตต่อไร่ในพื้นที่เก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ตัวชี้วัดผลผลิตต่อไร่ในพื้นที่เก็บเกี่ยวสามารถวัดประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารจัดการของเกษตรกรได้ชัดเจน เนื่องจากไม่รวมปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยแล้ง อุทกภัย หรือโรคอุบัติใหม่ เป็นต้น โดยพื้นที่เก็บเกี่ยวได้หักลบพื้นที่การเกษตรที่เสียหายสิ้นเชิงจากสถานการณ์ภัยแล้งและฝนทิ้งช่วง อุทกภัย ฯลฯ แล้ว โดยพื้นที่การเกษตรที่เสียหายสิ้นเชิงดังกล่าวเป็นเนื้อที่เพาะปลูกที่ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ หรือได้ผลผลิตไม่เกินร้อยละ 10 ของผลผลิตที่เคยได้รับในปีปกติ

2. ผลเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรกับ GDP

การเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรจะพิจารณารายได้เกษตรกรในปีที่ดำเนินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ซึ่งมีมูลค่ารวม จำนวน 215,820.82 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้เกษตรกรที่ขายข้าวเปลือกนาปี ในปี 2553/54 มีมูลค่ารวม 217,244.48 ล้านบาท ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.66 จากปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกนาปีเพิ่มขึ้น โดยมีสาเหตุมาจากภาครัฐได้ดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2553/54 จึงสามารถจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกข้าวเพิ่มขึ้น เพราะมีความมั่นใจในเรื่องผลตอบแทนและรายได้ที่จะได้รับการขายข้าวเปลือก ทำให้ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ราคาตลาดข้าวเปลือกนาปีลดลง ในขณะที่อัตราการเปลี่ยนแปลงของ GDP ระหว่างปี 2552 และปี 2553 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.90 ดังนั้น เมื่อนำมาเทียบกับแล้วจะเห็นได้ว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้รวมของเกษตรกรมีอัตราที่ยังต่ำกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลง GDP

ตารางที่ 20 ผลเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรกับ GDP

ข้อมูล	ปีการเพาะปลูก		
	2551	2552	2553
1. ปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกนาปี (ตัน)	23,508,833	23,430,770	25,742,917
2. ราคาตลาดข้าวเปลือกนาปีเฉลี่ย (บาท/ตัน)	10,519	9,211	8,439
3. มูลค่าของรายได้เกษตรกร (ล้านบาท)	247,289.41	215,820.82	217,244.48
4. อัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกร YoY (%)	-	-12.73	0.66
5. GDP, current prices*(ล้านบาท)	9,706,929	9,658,664	10,808,142
6. อัตราการเปลี่ยนแปลง GDP YoY (%)	-	-0.50	11.90
7. อัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรเทียบ GDP	-	รายได้เกษตรกรลดลง ร้อยละ 12.73 เมื่อเทียบกับ GDP ลดลงร้อยละ 0.50	รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.66 เมื่อเทียบกับ GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.90

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า โครงการไม่บรรลุความยั่งยืนในด้านผลเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรกับ GDP เนื่องจากอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้รวมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในปี 2553 เทียบกับปี 2552 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.66 ต่ำกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของ GDP ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 11.90

13. ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของเกษตรกร กล่าวคือ เป็นการช่วยเหลือเกษตรกรเมื่อราคาข้าวตกต่ำ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถขายผลผลิตข้าวได้ในราคาที่สูงกว่าที่ขายให้พ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งบางรายสามารถนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวไปลงทุนเพิ่มในการซื้อเครื่องจักรและปัจจัยการผลิตในการเพาะปลูกข้าวได้

14. บทเรียนที่ได้รับและข้อเสนอแนะ

14.1 บทเรียนที่ได้รับ

1) โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของเกษตรกร กล่าวคือ เป็นการช่วยเหลือเกษตรกรเมื่อราคาข้าวตกต่ำ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถขายผลผลิตข้าวได้ในราคาที่สูงกว่าที่ขายให้พ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งบางรายสามารถนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวไปลงทุนเพิ่มในการซื้อเครื่องจักรและปัจจัยการผลิตในการเพาะปลูกข้าว

2) โครงการดังกล่าวอาจมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบางประการ กล่าวคือ อาจส่งผลให้เกิดปัญหาการเช่าที่ดิน โดยราคาเช่าที่ดินมีแนวโน้มสูงขึ้นหรือเจ้าของที่ดินอาจเรียกคืนที่ดินที่เกษตรกรเช่าอยู่ ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงในการสูญเสียที่ดินทำกินของเกษตรกร และการเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของข้าววัชพืชจากการเร่งการเพาะปลูกของเกษตรกร โดยไม่มีการพักฟื้นดิน อาจส่งผลให้ที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกเสื่อมสภาพ

3) การดำเนินงานโครงการของหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีปัญหาและอุปสรรคบางประการ อาทิ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการ หรือขั้นตอนการดำเนินงานในบางขั้นตอนอาจทำให้เกิดปัญหาการทุจริต เช่น ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพข้าวที่เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจไม่มีทักษะหรือความรู้เรื่องพันธุ์ข้าว จึงทำให้การตรวจสอบไม่ได้มาตรฐานส่งผลให้ข้าวที่รับเข้าโครงการฯ มีคุณภาพต่ำและมีการเสื่อมคุณภาพอย่างรวดเร็ว หรือปัญหาการสวมสิทธิ์ในที่ดินเพาะปลูกที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อรับประโยชน์ เป็นต้น

4) โครงการดังกล่าวมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในระยะสั้นเป็นสำคัญ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในช่วงที่ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ซึ่งเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิต หรือใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่ได้ช่วยเพิ่มศักยภาพและผลิตภาพการเพาะปลูกข้าวในระยะยาว ซึ่งอาจส่งผลให้เกษตรกรขาดทักษะความรู้ความสามารถที่จะใช้ในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ หรือเพิ่มคุณภาพของผลผลิต เพื่อนำไปสร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนให้แก่ตัวเองได้

5) โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 นี้ ให้ อ.ค.ส. และ อ.ต.ก. แทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรผ่านโรงสีและสถาบันเกษตรกร ซึ่งเป็นมาตรการเสริมเพิ่มเติมจากโครงการประกันรายได้

เกษตรกร ปี 2552/53 ประกอบด้วย โครงการเพิ่มสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการค้าข้าว โครงการจัดตลาดนัดข้าวเปลือก โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก และโครงการรับฝากข้าวเปลือกในยุ้งฉางเกษตรกร ซึ่งเงินของโครงการนี้ไม่ได้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเหมือนอย่างโครงการรับจำนำข้าว โดยพบว่า แม้ว่าโครงการนี้ จะมีความสอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของเกษตรกร อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ไม่สามารถช่วยยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และสินค้าข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าข้าวได้ และไม่สามารถแก้ไขปัญหา ด้านคุณภาพของข้าว ทั้งนี้ โครงการควรต้องเพิ่มหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่จูงใจให้เกษตรกรปรับปรุงมาตรฐาน และประสิทธิภาพการผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวยังไม่สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพของสินค้าข้าวไทยในตลาดโลกได้ โดยไทยยังคงประสบกับการแข่งขันในการส่งออกข้าวในตลาดโลก ทำให้ประเทศผู้นำเข้าข้าวหันไปซื้อข้าวจากประเทศคู่แข่งที่มีราคาถูกกว่า ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยจึงชะลอตัวลงเป็นผลให้ราคาข้าวเปลือกเจ้าในประเทศและราคาส่งออกปรับตัวลดลง รวมทั้งปริมาณสต็อกข้าวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยยังมีปริมาณสูง จึงชะลอการนำเข้าข้าวจากไทย ซึ่งเป็นผลให้ราคาข้าวปรับตัวลดลง

6) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือกกับโครงการรับจำนำข้าว พบว่า โครงการรับจำนำข้าวเป็นการรับจำนำข้าวจากเกษตรกรโดยตรง และจ่ายเงินเข้าบัญชีเกษตรกรโดยตรงผ่าน ธ.ก.ส. ดังนั้น เกษตรกรจะเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรงจากการจำหน่ายข้าวให้กับรัฐบาล อย่างไรก็ตาม จากบทเรียนในอดีตที่ผ่านมา พบว่า การกำหนดราคาจำนำข้าวเปลือกที่สูงกว่าราคาตลาดมาก และในบางครั้ง รัฐบาลดำเนินการรับจำนำแบบไม่จำกัดปริมาณ มักมีแนวโน้มก่อให้เกิดปัญหาการควบคุมการส่งออกข้าว ซึ่งรัฐบาลเข้ามาผูกขาดตลาดข้าวแทนบริษัทเอกชน แต่รัฐบาลไม่มีความสามารถในการขายข้าวเหมือนพ่อค้าส่งออก ทำให้สูญเสียส่วนแบ่งตลาดและรายได้จากการส่งออก

14.2 ข้อเสนอแนะ

1) ภาครัฐควรใช้นโยบายการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก และโครงการรับจำนำข้าวในการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น แต่ภาครัฐไม่ควรเข้าไปบิดเบือนกลไกตลาดจนมากเกินไป สำหรับในระยะยาว ภาครัฐควรมุ่งเน้นมาตรการที่ยกระดับการผลิต เช่น การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ทั้งในส่วนของเมล็ดพันธุ์ และเทคโนโลยีด้านการผลิต หรือการสนับสนุนปัจจัยทุนให้กับเกษตรกรเพื่อลดต้นทุนการผลิต การประกันภัยสินค้าเกษตร รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อและส่งเสริมการผลิตให้มีประสิทธิภาพ เช่น การชลประทาน และระบบน้ำบาดาล เป็นต้น ตลอดจนภาครัฐควรมีแผนการผลิตข้าว (Zoning) ของทั้งประเทศให้สอดคล้องกับผลผลิตที่ต้องการ

2) ภาครัฐควรมีการชี้ราคาตลาดผ่านการกำหนดราคากลางที่เหมาะสมสำหรับข้าวแต่ละชนิดโดยในการกำหนดราคาควรรับฟังข้อมูลจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร ตัวแทนของสถานประกอบการ (โรงสี) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกำหนดราคาขึ้นาร่วมกัน ซึ่งราคาดังกล่าวควรสะท้อนถึงสถานการณ์ทางการตลาด ต้นทุนการผลิต และเป็นราคาที่เกษตรกรสามารถอยู่ได้

3) ภาครัฐควรสร้างความเข้าใจหรือปรับแนวคิด (Mindset) ของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก และโครงการรับจำนำข้าว ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร หรือสร้างความเข้าใจร่วมกันว่าโครงการดังกล่าวเป็นการช่วยเหลือเพียงเบื้องต้นในช่วงที่สินค้าข้าวมีราคาตกต่ำ หรือกลไกตลาดไม่สามารถ

ทำงานได้เต็มประสิทธิภาพเท่านั้น เพื่อลดความเข้าใจผิดและการรอกการเยียวยาจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว โดยไม่ยอมปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพของเกษตรกรบางราย

4) ภาครัฐควรเน้นการใช้นโยบายที่ทำให้เกิดการพัฒนานในระยะยาว โดยการอุดหนุนการจัดซื้อปัจจัยในการผลิต (Subsidies to Purchased Inputs) ได้แก่ เงินอุดหนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เงินอุดหนุนเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการปรับปรุงซึ่งจ่ายตามขนาดที่ดิน เงินอุดหนุนสำหรับการซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร การรวมที่ดิน การก่อสร้างระบบชลประทานในไร่นา โครงการสาธารณะที่สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร (สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการชลประทาน การระบายน้ำ) และการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งนโยบายและการลงทุนในลักษณะดังกล่าวมีแนวโน้มให้ผลตอบแทนที่สูงและมักไม่สร้างแรงจูงใจที่บิดเบือน

5) ภาครัฐอาจจะใช้นโยบายประกันสินค้าเกษตร (Crop Insurance) เป็นมาตรการอุดหนุนเพื่อประกันความเสี่ยงหากเกษตรกรสูญเสียรายได้หรือผลผลิต โดยรัฐอุดหนุนค่าเบี้ยประกันให้กับเกษตรกร ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความคุ้มครองที่เกษตรกรต้องการ โดยรัฐมักเน้นการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยในสัดส่วนที่มากกว่าเกษตรกรรายใหญ่

6) ในกรณีที่ใช้นโยบายการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก และโครงการรับจำนำข้าวเปลือกในการแก้ไขปัญหาระยะสั้นอาจจะพิจารณาการจ่ายเงินช่วยเหลือตามสัดส่วนของพื้นที่เพาะปลูก (Area Payment) โดยภาครัฐจ่ายเงินช่วยเหลือเกษตรกรคิดเป็นสัดส่วนของพื้นที่เพาะปลูกในกรณีที่รายได้ของเกษตรกรลดลงจากราคาผลผลิตที่ต่ำกว่าราคาที่กำหนด โดยปริมาณเงินชดเชยจะไม่ขึ้นอยู่กับราคาตลาดแต่จะขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่เพาะปลูก โดยอาจจะเน้นให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเกษตรกรที่มีพื้นที่น้อย

7) รัฐบาลควรมีนโยบายที่ช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ ในปัจจุบันเครื่องมือหลักที่รัฐนำมาใช้เพื่อช่วยบรรเทาความเสี่ยงจากภัยพิบัติมีเพียงโครงการให้ความช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ และโครงการประกันภัยข้าวนาปี ซึ่งยังไม่ครอบคลุมต้นทุนการผลิตต่อไร่ และอาจยังมีปัญหาเรื่องข้อมูลและการบริหารจัดการ

8) ราคาประกันซึ่งคำนวณจากข้อมูลต้นทุนการผลิตควรต้องหักเงินอุดหนุนทางตรงที่เกษตรกรได้รับจากมาตรการอื่นของรัฐ เพื่อไม่ให้เงินอุดหนุนของรัฐมาบวกกำไรซ้ำซ้อน

ภาคผนวก ก: รายละเอียดข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางข้างล่างนี้แสดงสถิติพรรณนาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตั้งแต่ปี 2551-2557 จากแบบสอบถามภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ทั้งนี้ การวิเคราะห์และประเมินผลในแต่ละโครงการจะพิจารณาประกอบการผลิตที่ดำเนินโครงการเทียบกับรอบการผลิตหนึ่งปีก่อนหน้า

ในภาพรวม จะเห็นได้ว่าขนาดพื้นที่ปลูกข้าวในปีเฉลี่ยต่อครัวเรือนตั้งแต่ปี 2551-2557 มีการเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากเดิม 18.28 ไร่ ในปีการผลิต 2551/52 เป็น 19.57 ไร่ ในปีการผลิต 2556/2557 ขณะที่จำนวนแปลงเพาะปลูกข้าวในปีก็เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเช่นเดียวกัน โดยเพิ่มขึ้นจากเดิม 1.58 แปลงต่อครัวเรือน ในปีการผลิต 2551/52 เป็น 1.74 แปลงต่อครัวเรือน ในปีการผลิต 2556/2557 ซึ่งสุดท้ายแล้วการเปลี่ยนแปลงทั้งสองด้านทำให้ขนาดแปลงเฉลี่ยไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากจากในอดีต ปริมาณผลผลิตต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างมาก จากเดิมครัวเรือนละ 10,304.71 กิโลกรัม ในปีการผลิต 2551/52 เป็น 12,779.71 กิโลกรัม ในปีการผลิต 2556/2557 สอดคล้องกับการปรับตัวสูงขึ้นของผลผลิตข้าวต่อไร่ของเกษตรกร ขณะที่ราคาข้าวเปลือกก็มีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงการผลิตข้าวระหว่างปีที่ติดกันอาจมีความแตกต่างจากข้อสังเกตในภาพรวมระหว่างปี 2551-2557 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตข้าวในปีที่มีมาตรการแทรกแซงราคาข้าวเทียบกับปีที่ไม่มีโครงการ

รายงานผลการประเมินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยพื้นที่เพาะปลูก ปริมาณผลผลิต และราคาขาย ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตั้งแต่ปี 2551-2557 จากแบบสอบถามภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ตั้งแต่ปี 2551-2557

รอบการเพาะปลูก	จำนวน ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	จำนวนแปลง	ขนาดแปลง (ไร่)	ปริมาณผลผลิต (กก.)	ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)	ราคาที่ขายได้ (บาท/กก.)
นาปี 2551/52	5,742	18.28 (20.19)	1.58 (0.99)	11.86 (12.01)	10,304.71 (16,547.01)	446.58 (243.99)	9.36 (4.53)
นาปี 2552/53	3,485	19.14 (20.93)	1.65 (1.14)	12.28 (12.62)	10,546.82 (13,995.11)	450.19 (219.21)	11.12 (2.74)
นาปี 2553/54	3,235	19.71 (19.97)	1.66 (1.13)	12.42 (11.51)	9,713.83 (12,631.42)	428.61 (211.65)	10.96 (2.81)
นาปี 2554/55	2,989	18.93 (20.02)	1.64 (1.07)	11.81 (10.94)	10,740.02 (14,056.64)	454.90 (223.67)	13.51 (3.95)
นาปรัง 2555	1,246	5.25 (16.13)	1.83 (1.23)	2.82 (7.47)	19,447.75 (19,951.16)	679.37 (209.01)	11.07 (1.94)
นาปี 2555/56	3,197	19.49 (19.35)	1.78 (1.25)	11.41 (9.75)	8,441.10 (7,911.02)	423.99 (204.71)	12.93 (2.25)
นาปรัง 2556	1,211	4.42 (12.70)	1.98 (1.47)	2.50 (7.09)	12,522.62 (10,176.10)	545.54 (216.45)	11.81 (1.35)
นาปี 2556/57	3,154	19.57 (20.97)	1.74 (1.21)	11.74 (11.20)	12,779.71 (16,146.10)	517.55 (248.66)	13.82 (3.51)
นาปรัง 2557	1,156	2.73 (11.31)	1.86 (1.33)	1.91 (9.53)	17,502.81 (17,221.07)	678.94 (290.11)	7.94 (3.02)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บแสดงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ที่มา: รวบรวมและคำนวณโดยผู้วิจัย จากแบบสอบถามภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

รายงานผลการประเมินโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53

สำหรับข้อมูลครัวเรือนเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าว ในปีการผลิต 2552/53 พบว่า ราคาที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวสูงขึ้นอย่างมากเทียบกับปีการผลิตที่ผ่านมา เกษตรกรมีการขยายพื้นที่ปลูกข้าวและจำนวนแปลงเพาะปลูก แต่ปริมาณข้าวเปลือกและผลผลิตข้าวต่อไร่ไม่แตกต่างจากในปีการผลิต 2551/52 ดังแสดงในตารางข้างล่างนี้

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยพื้นที่เพาะปลูก ปริมาณผลผลิต และราคาขาย กรณีข้าวนาปี ปีการผลิต 2552/53

รอบการ เพาะปลูก	จำนวน ครัวเรือน	พื้นที่ เพาะปลูก (ไร่)	จำนวน แปลง	ขนาด แปลง (ไร่)	ปริมาณ ผลผลิต (กก.)	ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)	ราคา ขายได้ (บาท/ กก.)
นาปี 2551/52	5,742	18.28	1.58	11.86	10,304.71	446.58	9.36
		(20.19)	(0.99)	(12.01)	(16,547.01)	(243.99)	(4.53)
นาปี 2552/53	3,485	19.14	1.65	12.28	10,546.82	450.19	11.12
		(20.93)	(1.14)	(12.62)	(13,995.11)	(219.21)	(2.74)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บแสดงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ที่มา: รวบรวมและคำนวณโดยผู้วิจัย จากจากแบบสอบถามภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ภาคผนวก ข: ภาพการลงพื้นที่ดำเนินโครงการ เพื่อเก็บข้อมูลโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 จังหวัดสุพรรณบุรี

4 ธันวาคม 2565

การประชุมกลุ่มย่อย การเก็บแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรและผู้นำชุมชนผู้เข้าร่วมโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ ชุมชนบ้านเขาศีรี (โรงสีชุมชนบ้านเขาศีรี) และชุมชนบ้านกลางสวนแตง (ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีบ้านสวนแตง)

ภาพการลงพื้นที่ดำเนินโครงการ ณ ชุมชนบ้านเขาศีรี (โรงสีชุมชนบ้านเขาศีรี)
อ. เดิมบางนางบวช จ. สุพรรณบุรี

ภาพการลงพื้นที่ดำเนินโครงการ ณ ชุมชนบ้านเขาศิรี (โรงสีชุมชนบ้านเขาศิรี)
อ. เดิมบางนางบัวช จ. สุพรรณบุรี (ต่อ)

ภาพการลงพื้นที่ดำเนินโครงการ ณ ชุมชนบ้านสวนแดง
(ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีบ้านสวนแดง) อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี

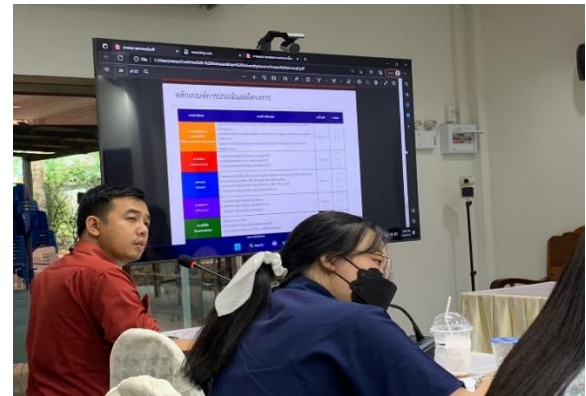

8 กุมภาพันธ์ 2566

การประชุมกลุ่มย่อย ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บแบบสอบถามผู้เข้าร่วมโครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก ปี 2552/53 ในจังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุพรรณบุรี หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ นาเฮียใช้หรือศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตและจิตวิญญาณชาวนาไทย และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรศูนย์เรียนรู้ลดโลกร้อนนาแปลงใหญ่

ภาพการลงพื้นที่ดำเนินโครงการ
ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตและจิตวิญญาณชาวนาไทย (บจ. นาเฮียใช้) อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี

ภาพการลงพื้นที่ดำเนินโครงการ
สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุพรรณบุรี อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี

ภาพการลงพื้นที่ดำเนินโครงการ
ศูนย์เรียนรู้ลดโลกร้อนนาแปลงใหญ่ อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี